

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO FINANSÓW

SPRAWOZDANIE
Generalnego Inspektora Informacji Finansowej
z realizacji ustawy z dnia 16 listopada 2000 r.
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
w 2011 roku

Warszawa, marzec 2012 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
2. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF	6
2.1. INFORMACJE O TRANSAKCIACH PODEJRZANYCH	6
2.2. INFORMACJE O TRANSAKCIACH PONADPROGOWYCH	9
2.3. INFORMACJE O INNYCH KATEGORIACH DANYCH	12
3. ANALIZY	14
3.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY	14
3.1.1. <i>Postępowania analityczne i ich efekty</i>	14
3.1.2. <i>Przykładowe kierunki analiz</i>	17
3.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU	21
4. KONTROLE.....	23
4.1. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF	23
4.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE	24
4.3. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR PIENIĘŻNYCH	24
4.4. WYJAŚNIENIA DOTYCZĄCE STOSOWANIA PRAWA	25
5. WSPÓŁPRACA KRAJOWA.....	26
5.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI	26
5.1.1. <i>Współpraca z jednostkami organizacyjnymi prokuratury i sądami</i>	26
5.1.2. <i>Współpraca z organami kontroli skarbowej, organami skarbowymi i organami celnymi</i>	27
5.1.3. <i>Współpraca z organami podległymi ministrowi spraw wewnętrznych</i>	29
5.1.4. <i>Współpraca z szefem ABW</i>	31
5.1.5. <i>Współpraca z szefem CBA</i>	31
5.1.6. <i>Współpraca z szefem KCIK</i>	31
5.1.7. <i>Inne informacje</i>	32
5.2. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA	32
6. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA.....	34
6.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ	34
6.1.1. <i>Komitety Prewencyjne</i>	34
6.1.2. <i>Platforma EU - FIU</i>	35
6.1.3. <i>Projekt Komisji Europejskiej ECOLEF</i>	36
6.1.4. <i>Warsztaty Unia Europejska – Rada Współpracy Państw Zatoki na temat zwalczania finansowania terroryzmu</i>	36
6.2. KOMITET MONEYVAL	37
6.3. WSPÓŁPRACA NA FORUM ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH	38
6.3.1. <i>Grupa Egmont</i>	38
6.3.2. <i>Grupa specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF)</i>	39
6.3.3. <i>Grupa Euroazjatycka ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (EAG)</i>	39
6.4. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA	40
6.4.1. <i>Wymiana informacji z zagranicznymi FIUs</i>	40
6.4.2. <i>Porozumienia o współpracy</i>	41
6.5. INNE KWESTIE	42
6.5.1. <i>Uczestnictwo w procesie negocjacyjnym pomiędzy Polską a USA</i>	42
6.5.2. <i>Projekt bliźniaczy dla rumuńskiej jednostki analityki finansowej</i>	42
6.5.3. <i>Pomoc techniczna dla państw trzecich</i>	43
7. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH	44
7.1. UDZIAŁ W PRACACH LEGISLACYJNYCH UNII EUROPEJSKIEJ	44
7.2. UDZIAŁ W SPOTKANIACH DOTYCZĄCYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH	44

7.3. INNE KWESTIE	45
8. DZIAŁALNOŚĆ LEGISLACYJNA	46
8.1. ROZPORZĄDZENIA WYKONAWCZE	46
8.2. DZIAŁANIA LEGISLACYJNE	46
8.3. INNE DZIAŁANIA	46

1. WSTĘP

W 2011 r. minęło 10 lat od wejścia w życie *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 46, poz. 276, ze zm.; zwanej dalej ustawą) oraz powołania organów informacji finansowej. W tym okresie zakres zadań nałożonych na Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (dalej GIIF) stopniowo był zwiększany. Do pierwotnych obowiązków dotyczących przeciwdziałania „wprowadzaniu do obrotu wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł”, doszło m.in.: zapobieganie finansowaniu terroryzmu (2002 r.), gromadzenie, przetwarzanie i analiza transakcji ponadprogowych, których przekazywanie instytucje obowiązane rozpoczęły w 2004 r., a także wykonywanie zadań odnoszących się do szczególnych środków ograniczających przeciwko osobom, grupom i podmiotom. Jednocześnie poszerzony został katalog instytucji obowiązanych (ostatnie zmiany w tym zakresie miały miejsce w 2011 r.), co ma wpływ na stale rosnącą ilość informacji przekazywanych do GIIF.

W ciągu ostatniego okresu zwiększyła się ilość informacji wymienianej przez GIIF z jednostkami współpracującymi, zarówno na bazie art. 14, jak i art. 32 i 33 ustawy. O ile w niektórych przypadkach (np. prokuratury, ABW czy policji – w zakresie wniosków przekazywanych przez osoby upoważnione przez ministra spraw wewnętrznych) ilość wniosków nie wzrosła, to jednak łączna ilość podmiotów, których one dotyczyły, zwiększyła się. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy były zmiany przepisów ustawy z 2009 r., co umożliwiło szerszą niż poprzednio kooperację.

Jednym z istotnych elementów współpracy z organami ścigania w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przestępstwom, wpływających na jej intensyfikację są informacje przekazywane w trybie art. 33 ust. 3 ustawy. Dotyczą one zarówno przypadków podejrzenia prania pieniędzy, gdzie pożądane jest przeprowadzenie odpowiednich czynności będących w zakresie kompetencji tych organów, do których informacje są adresowane, jak i uzasadnionego podejrzenia popełnienia innych przestępstw, których zwalczaniem zajmują się te organy. Często dają one impuls do koordynacji działań podejmowanych przez GIIF oraz inne organy w zakresie konkretnych spraw. Jednym ze skutków takiej współpracy jest m.in. większa wartość środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach zablokowanych na podstawie przepisów ustawy, czy też będących przedmiotem transakcji, które zostały wstrzymane przez GIIF. W 2011 r. wyniosła ona ponad 96 mln PLN.

W 2011 r. zarejestrowano ponadto znaczący wzrost wymiany informacji z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej, co wynika m.in. ze stale rosnącej ilości porozumień o współpracy podpisanych przez GIIF ze swoimi odpowiednikami z innych krajów (w zeszłym roku podpisano ich 9, czyli najwięcej od 2003 r.) oraz intensyfikacji kooperacji z jednostkami z innych krajów Unii Europejskiej.

2. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF

2.1. Informacje o transakcjach podejrzanych

W 2011 r. w systemie informatycznym Generalnego Inspektora Informacji Finansowej zarejestrowano 2527 zawiadomienia opisowe o działalności i transakcjach podejrzanych, tzw. SAR-ów (Suspicious Activity Reports), które włączono do prowadzonych postępowań analitycznych. Powyższe zawiadomienia zawierają opis kilku, kilkunastu, a nawet kilkuset transakcji (często powiązanych ze sobą poprzez strony transakcji, okoliczności przeprowadzenia transakcji, zbliżony okres realizacji i/lub zaangażowanie tych samych wartości majątkowych) i towarzyszących im okoliczności, które w przekonaniu zgłaszającej instytucji/jednostki mogą być związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Często składowymi tych zawiadomień są dodatkowe dane i dokumenty uzasadniające podejrzenia i mające na celu usprawnienie prowadzenia postępowania (np. historie rachunku, kopie dokumentów dotyczących transakcji, itp.).

Tabela nr 1 - Liczba zawiadomień opisowych otrzymanych w okresie 2001-2011

Okres	Instytucje obowiązane	Jednostki współpracujące	Inne źródła	Łącznie
2001 r. (od VII)	102	115	14	231
2002 r.	358	237	19	614
2003 r.	739	211	15	965
2004 r.	860	521	16	1397
2005 r.	1011	500	15	1526
2006 r.	1351	530	17	1898
2007 r.	1244	648	28	1920
2008 r.	1287	460	68	1815
2009 r.	1362	464	36	1862
2010 r.	1462	476	59	1997
2011 r.	2004	461	62	2527

Trzeci rok z rzędu widoczny jest wzrost liczby zawiadomień opisowych przekazywanych przez instytucje obowiązane, przy czym znacząco wzrasta dynamika tego wzrostu: w 2009 r. wzrost wyniósł 5,8% w stosunku do liczby zawiadomień z roku poprzedniego, w 2010 r. – 7,3%, a w roku 2011 ponad 37%. Powyższy przyrost można wiązać ze zmianą przepisów ustawy, która miała miejsce w 2009 r. (w szczególności zmieniła się treść przepisów dotycząca transakcji podejrzanych poprzez ich doprecyzowanie i dopasowanie do rzeczywistości, w której działają instytucje obowiązane) a także z efektem działań GIIF i innych organów nadzorczych i kontrolnych zmierzających do propagowania wiedzy na temat obowiązków instytucji obowiązanych.

Udział procentowy zawiadomień opisowych otrzymywanych z ww. trzech podstawowych źródeł informacji zobrazowany jest na wykresie nr 1.

Wykres nr 1 - Źródła zawiadomień opisowych w 2011 (SAR)

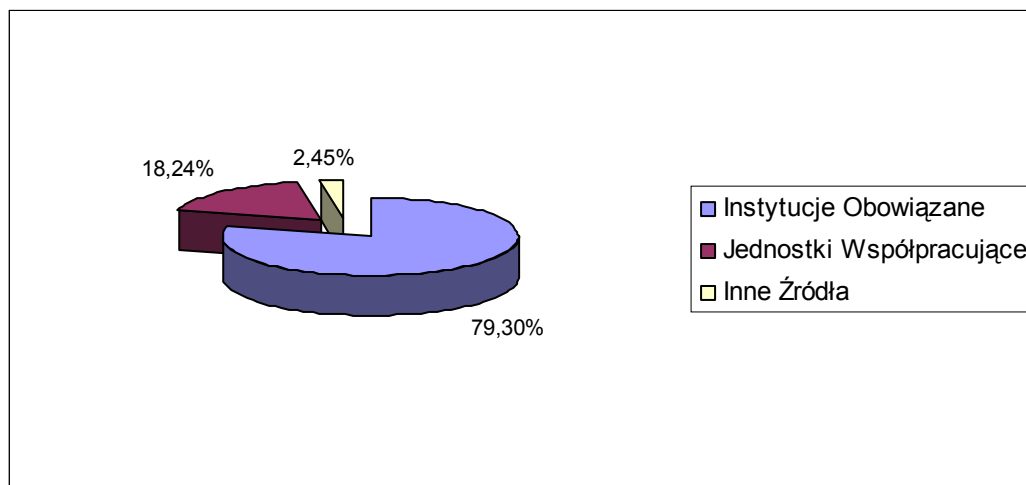

Tabela nr 2 - Podział zawiadomień opisowych z instytucji obowiązanych wg rodzajów instytucji

Typ instytucji	Liczba SAR'ów	Udział procentowy
banki (w tym oddziały banków zagranicznych, instytucji kredytowych)	1835	91,57%
domy maklerskie lub inne podmioty niebędące bankami prowadzące działalność maklerską	57	2,84%
spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	35	1,75%
zakłady ubezpieczeń, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń	15	0,75%
doradcy podatkowi, biegli rewidenci i księgowi	15	0,75%
notariusze, radcowie prawni i adwokaci	14	0,70%
przedsiębiorstwa prowadzące działalność leasingową lub factoringową	10	0,50%
podmioty prowadzące działalność w zakresie gier hazardowych	5	0,25%
inni przedsiębiorcy przyjmujący płatności w gotówce ≥ 15000 EURO	6	0,30%
kantory	5	0,25%
inne instytucje finansowe	7	0,35%
Suma	2 004	

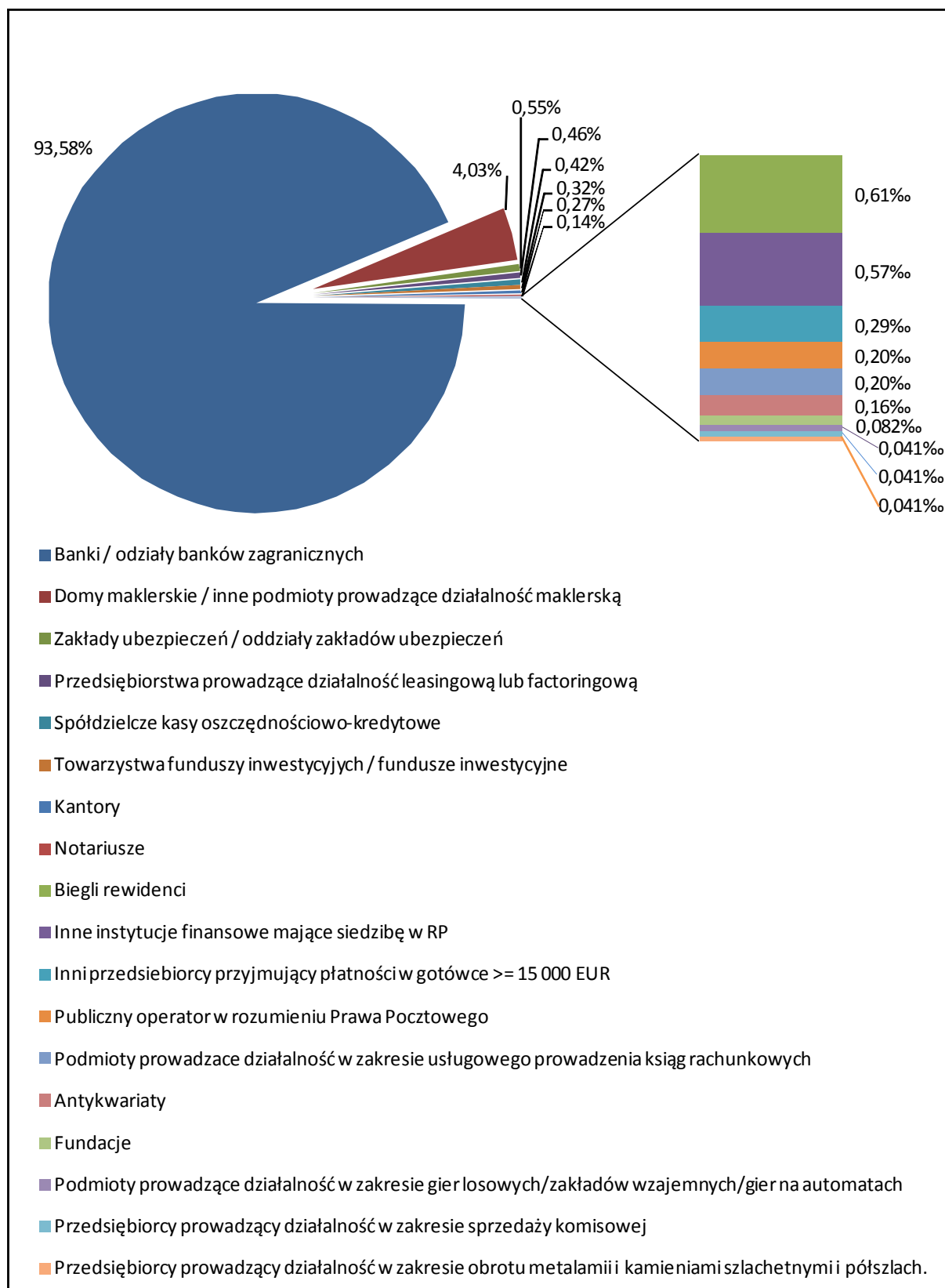
W przypadku banków, oddziałów banków zagranicznych i instytucji kredytowych, niemal połowa (49,7%) zawiadomień tego typu pochodziła z sześciu instytucji, tj.:

- 1) Banku PEKAO S.A.
- 2) Banku Zachodniego WBK S.A.
- 3) Banku Millennium S.A.
- 4) Alior Banku S.A.
- 5) ING Banku Śląskiego S.A.
- 6) Banku BPH S.A.

Zawiadomienia opisowe – w porównaniu do pojedynczych transakcji podejrzanych – zawierają więcej informacji, zwłaszcza w odniesieniu do powziętego przez instytucje obowiązane podejrzenia popełnienia przestępstwa oraz okoliczności towarzyszących

transakcjom. Tak szerokie spectrum informacyjne umożliwia szybszą weryfikację otrzymanych danych w innych źródłach informacji oraz skraca czas realizacji działań podejmowanych przez GIIF we współpracy z prokuraturą i organami ścigania.

Wykres nr 2 - Źródła STR-ów w 2011 r.

W 2011 r. GIIF otrzymał od instytucji obowiązanych 24 408 informacji o pojedynczych transakcjach podejrzanych, w tym 24 382 transakcje były oznaczone jako podejrzane o pranie pieniędzy (Suspicious Transaction Reports on Money Laundering, w skrócie STR-ML), a 26 transakcji – jako podejrzane o finansowanie terroryzmu (Suspicious Transaction Reports on Terrorist Financing, w skrócie STR-TF). Rozkład liczby tych transakcji wg rodzajów instytucji obowiązanych ilustruje wykres nr 2. Na przestrzeni lat 2005-2010 GIIF notował roczne zmniejszenie liczby transakcji przekazywanych przez instytucje obowiązane drogą elektroniczną z oznaczeniem jako podejrzane. Analiza tych transakcji w poprzednich latach wykazała duży udział błędów (szczegółowe dane – w sprawozdaniach GIIF z lat 2005-2010) w przekazywanych danych. Były to błędy natury zarówno technicznej, jak i merytorycznej, popełniane przez instytucje obowiązane przy klasyfikacji transakcji. Podejmowane przez GIIF działania i współpraca z instytucjami obowiązującymi doprowadziły do zauważalnego spadku błędów przy jednoczesnym wzroście jakości przekazywanych informacji. Analiza danych za 2010 r. (dodatkowe informacje w sprawozdaniu GIIF za 2010 r.) potwierdzała wyeliminowanie większości ww. błędów. Po wyeliminowaniu (po kilku latach intensywnej współpracy z instytucjami obowiązującymi) większości źródeł błędów, w 2010 r. zaobserwowano efekt stabilizacji jakości STR-ów przekazywanych do GIIF i jednocześnie wzrost liczby STR-ów przekazanych przez instytucje obowiązane do GIIF. Zjawisko to miało miejsce również w 2011 r., przy czym cechowało się większą dynamiką – liczba informacji o pojedynczych transakcjach zgłoszonych przez instytucje obowiązane jako podejrzane wzrosła w 2011 r. o blisko 60% w stosunku do 2010 r.

Ponad 93% zawiadomień o pojedynczych transakcjach podejrzanych przesłały banki, w dalszej kolejności – domy maklerskie, towarzystwa ubezpieczeniowe, podmioty prowadzące działalność leasingową i SKOK-i.

Duża część tych zawiadomień związana była z przesłanymi zawiadomieniami opisowymi.

W 2011 r. zarejestrowano także 461 zawiadomień opisowych od jednostek współpracujących (JW). Większość z nich pochodziła od organów podporządkowanych Ministrowi Finansów, tj. organów skarbowych, celnych i kontroli skarbowej (blisko 69% wszystkich zawiadomień od JW). Spośród pojedynczych jednostek współpracujących największą liczbę zawiadomień przesłały w 2011 r. Narodowy Bank Polski (13,5%) i Agencja Nieruchomości Rolnych (9,1%).

W otrzymywanych informacjach o transakcjach podejrzanych (zarówno od instytucji obowiązanych, jak i jednostek współpracujących) wciąż zdarzają się niedociągnięcia. Są one związane przede wszystkim z błędnym określaniem podstawy prawnej przekazywanej informacji lub też brakiem informacji o okolicznościach wskazujących na ewentualny związek opisywanych transakcji lub innych działań z popełnieniem przestępstwa z art. 299 lub 165a Kodeksu karnego.

2.2. Informacje o transakcjach ponadprogowych

W 2011 r. GIIF otrzymał informacje o ponad 30,1 mln transakcji, których równowartość przekracza 15 000 EUR (1 000 EUR w przypadku niektórych rodzajów instytucji obowiązanych). Są one gromadzone i przetwarzane w Departamencie Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów (tj. jednostce wyodrębnionej w Ministerstwie Finansów do wspomagania GIIF w realizacji jego zadań ustawowych).

Instytucje obowiązane przekazują dane o ww. transakcjach zbiorczo, w postaci plików, w terminie do 14 dni po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w którym zostały zarejestrowane.

W roku 2011 system informatyczny GIIF przyjął ponad 91,5 tys. plików z danymi dotyczącymi ww. transakcji. Zgodnie z obowiązującymi zasadami pliki z danymi przekazywane są przy pomocy jednego z trzech kanałów elektronicznych:

- bezpiecznej strony internetowej GIIF (GIIF otrzymał w ten sposób ponad 92% wszystkich plików),
- bezpiecznej poczty elektronicznej (w 2011 r. GIIF otrzymał w ten sposób blisko 7,9% wszystkich plików) lub
- płyty CD/dyskietki (w 2010 r. GIIF otrzymał w ten sposób 0,045% wszystkich plików).

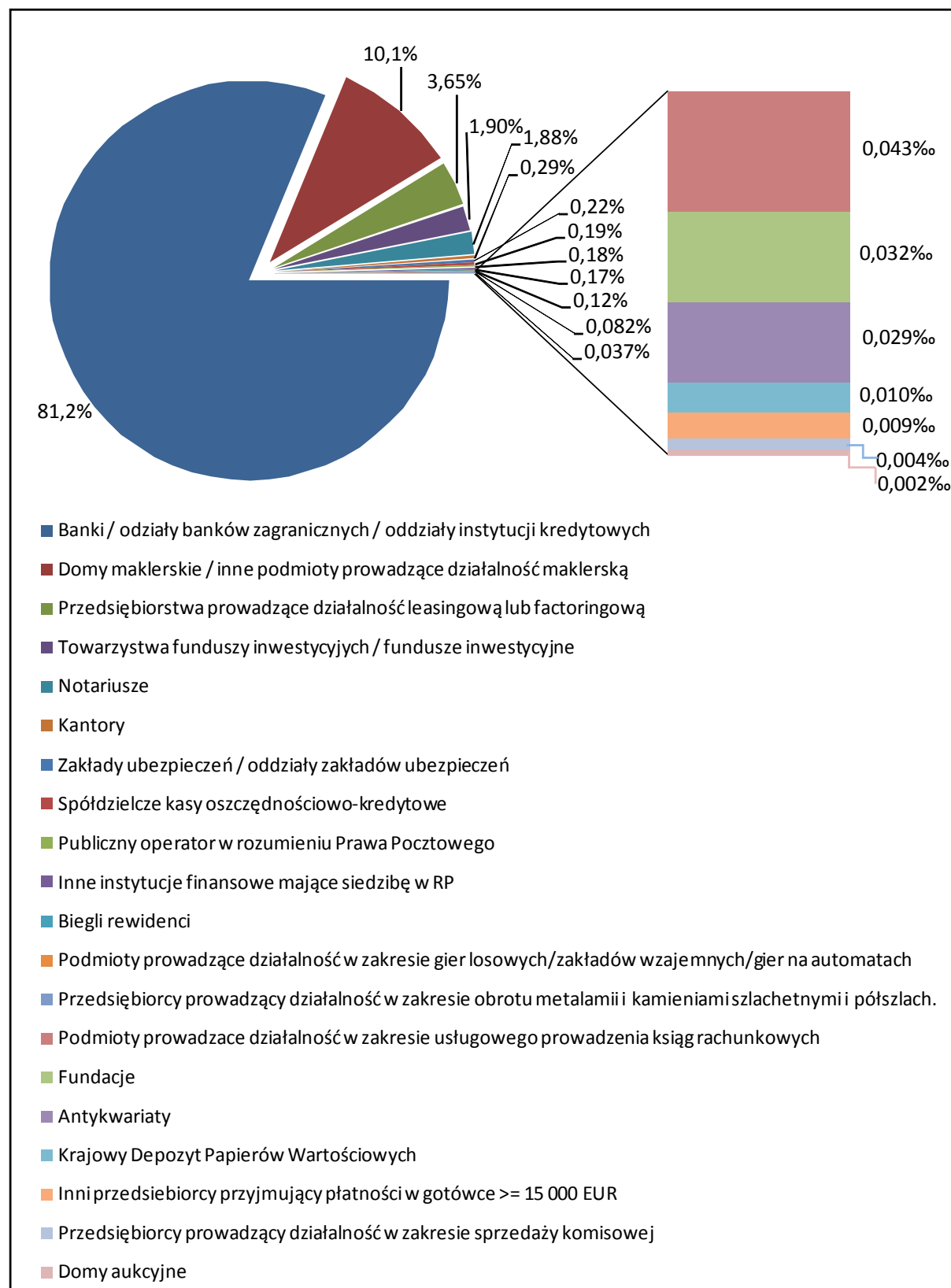
W przypadku przekazywania informacji o transakcjach za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej możliwe jest zarówno przesłanie przy jej pomocy pliku wygenerowanego w odpowiednim formacie z systemu instytucji obowiązanej (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez duże instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o wielu transakcjach) jak i wypełnienie formularza zawierającego elektroniczną wersję karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez małe instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o niewielu transakcjach). Zwraca uwagę ponad dwukrotny wzrost w 2011 r. liczby informacji o transakcjach zarejestrowanych poprzez wypełnienie elektronicznego formularza karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW – w 2011 r. dotyczyło to prawie 18,3 tys. transakcji, podczas gdy w latach 2008-2010 liczba ta wahała się pomiędzy 6,7 tys. a 8,7 tys. transakcji rocznie. W połączeniu z systematycznym spadkiem liczby informacji o transakcjach przekazywanych w formie papierowych kart transakcji (w 2008 r. 5,5 tys., w 2009 r. 3,6 tys., w 2010 r. 3,2 tys., w 2011 r. 2,5 tys.) wskazuje to na pozytywne efekty działań podejmowanych przez Departament Informacji Finansowej MF w celu zwiększenia wykorzystania elektronicznego kanału wymiany informacji oraz na fakt rozszerzenia grona mniejszych instytucji obowiązanych raportujących systematycznie informacje o transakcjach do GIIF.

W dalszym ciągu niewielka (choć wymagająca proporcjonalnie znacznie więcej pracy przy gromadzeniu i wprowadzaniu do baz danych) część informacji przekazywana jest przez instytucje obowiązane do GIIF w postaci papierowych kopii kart transakcji – w 2011 r. GIIF otrzymał blisko 2,5 tys. papierowych kopii kart transakcji.

Wśród transakcji ponadprogowych otrzymanych w 2011 r. ponad 15% stanowiły transakcje, których dane zawierały błędy, wykryte w sposób automatyczny przez procedury walidujące dane wejściowe w systemie informatycznym GIIF. Błędnie przekazane informacje wymagają analizy i przesłania przez instytucje obowiązane korekt/wyjaśnień. Proces ten angażuje znaczne zasoby po stronie GIIF i dlatego GIIF podejmuje liczne działania w celu poprawy jakości przekazywanych danych, prowadzące do zmniejszenia się liczby błędów w przekazywanych informacjach. W roku 2011 w wyniku podjętych działań zmniejszono liczbę informacji przekazanych z błędem przez instytucje obowiązane o ponad milion. Oprócz informacji o nowych transakcjach instytucje obowiązane przesłały w 2011 r. do GIIF ponad 385 tys. korekt do uprzednio przekazanych danych.

Rozkład liczby transakcji według rodzaju instytucji przekazującej dane ilustruje wykres nr 3. Najwięcej informacji pochodzi od następujących grup instytucji obowiązanych: banki – 80,7% informacji o transakcjach, podmioty prowadzące działalność maklerską – 10% informacji o transakcjach, przedsiębiorstwa prowadzące działalność leasingową lub factoringową – 3,6% oraz fundusze inwestycyjne i notariusze – po ok. 1,9% ogółu przekazanych informacji.

Wykres nr 3 - Źródła transakcji ponadprogowych w 2011 r.

Spśród wspomnianych ponad 30,1 mln transakcji, przekazanych do baz GIIF w 2011 r., 9,37% stanowiły transakcje, zaliczone przez instytucje obowiązane do kategorii transakcji gotówkowych, a 10,82% – transakcje z udziałem podmiotów, dla których instytucja obowiązana wskazała miejsce zamieszkania poza granicami Polski lub obywatelstwo inne niż polskie (1,87% transakcji zostało zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przelewy przychodzące z zagranicy).

Informacje o transakcjach zostały udostępnione do dalszych analiz. W szczególności informacje te były poddawane automatycznym procesom analitycznym. Przykładowo, wszystkie informacje o transakcjach były weryfikowane pod kątem ewentualnych powiązań z podmiotami podejrzanymi o finansowanie terroryzmu lub podmiotami pochodzącymi z krajów wysokiego ryzyka/objętych sankcjami. Automatycznie poszukiwano też powiązań informacji o transakcjach z innymi rodzajami informacji dostępnych w systemie (na przykład z zapytaniami zewnętrznymi podmiotów – prokuratury, zagranicznego FIU itd.), które były następnie wykorzystywane w postępowaniach analitycznych lub przekazywane do zewnętrznych podmiotów zwracających się do GIIF o przekazanie informacji finansowych. Powyższych powiązań szukano z wykorzystaniem funkcjonujących w systemie informatycznym GIIF modeli analitycznych, które były stosowane zarówno w procesach automatycznego generowania raportów, jak i w analizach tworzonych ad hoc na potrzeby konkretnego problemu.

Informacje o transakcjach ponadprogowych wykorzystywane były również do ekstrakcji danych o rachunkach podmiotów, wykorzystywanych w procesie szczegółowych postępowań analitycznych prowadzonych w Departamencie Informacji Finansowej, podobnie jak informacje o samych transakcjach, które są bezpośrednio dostępnym źródłem informacji o transakcjach podmiotów pozostających w zainteresowaniu danego postępowania analitycznego. Stanowią one zarówno bezpośrednie źródło informacji o transakcjach, które można znaleźć, zadając pytanie o konkretny podmiot czy rachunek, jak i źródło dla analizy powiązań – poprzez wykorzystanie możliwości wyszukania w bazie danych obiektów (rachunków, podmiotów) powiązanych, tj. pozostających względem siebie w relacji o zdefiniowanym typie (np. podmiotów powiązanych poprzez wspólne wystąpienia w łańcuchu transakcji czy rachunków powiązanych poprzez przeprowadzenie na nich transakcji przez ten sam podmiot).

Informacje grupowane w ww. sposób były włączane do prowadzonych postępowań analitycznych oraz zawiadomień i powiadomień kierowanych do prokuratury i innych jednostek współpracujących. Informacje o otrzymanych transakcjach przekazywane są też do prokuratury i innych jednostek współpracujących, na ich wniosek (w roku 2011 dotyczyło to kilkudziesięciu tysięcy transakcji).

2.3. Informacje o innych kategoriach danych

Informacje z deklaracji przewozu środków pieniężnych

Zgodnie z art. 15a pkt 5 ustawy, organy Straży Granicznej i organy celne przekazują do GIIF informacje z deklaracji przewozu przez granicę UE środków pieniężnych. W 2011 r. po raz pierwszy informacje te były przekazywane z wykorzystaniem elektronicznego kanału komunikacji. GIIF otrzymał informacje o ponad 5 tys. deklaracji przewozu środków, w tym ponad 4440 deklaracji wwozu środków na teren UE i 380 deklaracji wywozu środków z UE złożonych w 2011 r. (GIIF otrzymał też informacje o 229 deklaracjach przewozu środków pomiędzy krajami UE oraz 25 deklaracji przewozu środków pomiędzy krajami spoza UE).

Wartość deklarowanych środków dla przywozu do UE wyniosła (nie licząc wartości środków podanych w kilkudziesięciu deklaracjach ich przewozu, gdzie wartość określono w 23 walutach innych niż wymienione poniżej) ponad:

- 73 mln EUR,
- 20 mln USD,
- 3 mln PLN,
- 0,6 mln CAD,
- 37 mln BYR,
- 13 mln RUB,
- 1 mln UAH.

Z kolei dla wywozu środków z UE deklarowana wartość wyniosła (nie licząc wartości środków podanych w kilkunastu deklaracjach, gdzie wartość określono w 10 walutach innych niż wymienione poniżej) ponad:

- 11,6 mln USD,
- 3,3 mln EUR,
- 0,5 mln PLN.

Wwóz najczęściej deklarowali obywatele Ukrainy (w 64% przypadków), następnie obywatele Rosji (w 21% przypadków), Białorusi (w 5% przypadków) i Polski (w 4% przypadków), a oprócz nich również obywatele 37 innych krajów. Wywóz najczęściej deklarowali obywatele Polski (w 64% przypadków) i Rosji (w 12% przypadków), ponadto obywatele innych 29 krajów.

Jeśli chodzi o kierunki, z których następował wwóz środków na teren UE, to 65% deklaracji dotyczyło środków wwożonych z Ukrainy, 23% – z Rosji, 5% – z Białorusi. W przypadku wywozu środków z UE deklarowanym miejscem docelowym najczęściej była Rosja (25% przypadków), USA (12%), Tajlandia (10%) i Chiny (8%).

Informacje na bazie art. 8b ust. 5 ustawy

W związku z nowelizacją przepisów [ustawy](#) w 2009 r. do GIIF są przesyłane – oprócz informacji o transakcjach podejrzanych i ponadprogowych – również informacje o przypadkach nieprzeprowadzenia transakcji lub niepodpisania umowy z klientem, lub też o rozwiązaniu takich umów w związku z niemożnością zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego (zgodnie z art. 8b ust. 5 ustawy). W 2011 r. GIIF otrzymał od instytucji obowiązanych 16 tego rodzaju informacji.

3. ANALIZY

3.1. Przeciwdziałanie praniu pieniędzy

Jednym z głównych zadań GIIF jest badanie przebiegu transakcji, co do których powziął on podejrzenie prania pieniędzy. Analiza tych transakcji ma na celu znalezienie i uprawdopodobnienie związku pomiędzy nimi a ww. przestępstwem. Jej celem nie jest jednak identyfikowanie i uprawdopodobnienie przestępstwa bazowego dla prania pieniędzy, tj. czynu zabronionego, z którego pochodzą lub z którym są związane wartości majątkowe podlegające praniu, gdyż GIIF nie posiada odpowiednich, prawnych możliwości ku temu. Takimi przestępstwami bazowymi dla prania pieniędzy może być większość przestępstw określonych w Kodeksie karnym, a także spenalizowanych w innych aktach prawnych, w tym w Kodeksie karnym skarbowym. W tym zakresie odpowiednie uprawnienia i obowiązki posiadają inne organy (tj. organy ochrony prawnej czy organy ścigania).

3.1.1. Postępowania analityczne i ich efekty

W wyniku informacji uzyskanych w 2011 r. GIIF wszczął 1505 postępowań analitycznych (w tym postępowania w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, a także postępowania wszczęte na bazie informacji, o których jest mowa w art. 8b ust 5 ustawy), tj. o ponad 19% więcej niż w roku poprzednim. Poszczególne postępowania prowadzone przez GIIF obejmowały swoim zakresem nawet do: kilku zawiadomień opisowych, ponad tysiąca pojedynczych transakcji podejrzanych oraz kilku tysięcy transakcji ponadprogowych.

Wynikiem przeprowadzonych postępowań analitycznych było:

- 1) Przekazanie 130 zawiadomień do prokuratur o podejrzeniu popełnienia przez prawie 0,6 tys. podmiotów przestępstwa prania pieniędzy (w zawiadomieniach zawarto opis transakcji podejrzanych, których przedmiotem były wartości majątkowe o łącznej wartości ok. 3,9 mld PLN). Jest to liczba sporządzanych przez GIIF zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy przesyłanych do prokuratur w trybie art. 31 ustawy, które zawierają opis i analizę transakcji podejrzanych wraz z uzasadnieniem wskazującym na popełnienie czynów spenalizowanych w art. 299 Kodeksu karnego. W toku prowadzonych przez GIIF dalszych działań w sprawie, niejednokrotnie do prokuratur były dosyłane również w trybie art. 31 ustawy pozyskane dodatkowe informacje uzasadniające podejrzenie (w sumie takich informacji było 16).
- 2) Zablokowanie 314 rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości przynajmniej 96,10 mln PLN, oraz wstrzymanie 2 transakcji na kwotę 0,03 mln PLN (na podstawie art. 18 i 18a ustawy).
- 3) Przekazanie do uprawnionych organów i jednostek 539 informacji w trybie art. 33 ust. 3 ustawy (tj. z własnej inicjatywy GIIF).

W 2011 r. działania GIIF nadal były skoncentrowane na poprawie współpracy z organami ścigania, organami kontroli skarbowej i innymi jednostkami współpracującymi, stąd też wynikała większa – w stosunku do lat ubiegłych – liczba powiadomień przesyłanych do nich w trybie art. 33 ust. 3 ustawy. W wyniku prowadzonych w 2011 r. postępowań analitycznych przesłano informacje w trybie art. 33 ust. 3 ustawy do następujących organów i jednostek:

- 184 do organów kontroli skarbowej,
- 172 na policję (w tym do Centralnego Biura Śledczego),
- 156 do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w tym do Centrum Antyterrorystycznego),
- 14 do Straży Granicznej,
- 11 do Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
- 2 do Komisji Nadzoru Finansowego.

Powiadomienia dotyczyły podejrzanych transakcji mogących mieć związek z czynami zabronionymi, których ściganie jest w kompetencjach ww. organów i jednostek.

Wspólne działania z organami ścigania oraz ścisła współpraca GIIF z nimi zaowocowały większą, w stosunku do lat ubiegłych, wartością środków zgromadzonych na rachunkach zablokowanych przez GIIF w związku z powzięciem uzasadnionego podejrzenia prania pieniędzy. Należy podkreślić, że wskazane wyżej kwoty środków zablokowanych na rachunkach są szacunkowe i mogą być niższe od rzeczywistych, gdyż podczas trwania blokady nałożonej przez GIIF środki w dalszym ciągu zasilają rachunki, natomiast nie były wypłacane lub przelewane na kolejne rachunki.

W 2011 r. GIIF przekazał także do organów kontroli skarbowej 13 wniosków o zbadanie legalności pochodzenia określonych wartości majątkowych, celem wyjaśnienia ich źródła.

W 2011 r., podobnie jak w latach ubiegłych, GIIF otrzymywał informacje od organów kontroli skarbowej o zakończonych kontrolach wszczętych po powiadomieniach lub wnioskach o kontrolę GIIF. Informacje dotyczyły efektów kontroli zleconych na podstawie powiadomień lub wniosków GIIF przesłanych do ww. organów w 2011 r. oraz w latach poprzednich. M.in., w jednym przypadku uzyskano informacje o zaniżeniu przez podatnika należnego zobowiązania podatkowego w podatku od towarów i usług o kwotę 0,54 mln PLN oraz w podatku dochodowym od osób fizycznych o kwotę 0,53 mln PLN. W innej sprawie zaniżenie przez podatnika należnego zobowiązania podatkowego w podatku od towarów i usług wynosiło 0,82 mln PLN. Jeszcze w jednym przypadku, w wyniku przeprowadzonego postępowania stwierdzono zaniżenie zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób prawnych o kwotę 0,75 mln PLN, a w podatku VAT o kwotę 0,70 mln PLN.

Niekiedy współpraca GIIF z organami kontroli skarbowej nie ogranicza się tylko do przesyłania informacji w formie powiadomień czy też wniosków o kontrole i ewentualnie o ich uzupełnianie na prośbę organu. W 2011 r. uzyskano na przykład informację, że urząd kontroli skarbowej po podjęciu kontroli w podmiocie wskazanym przez GIIF, skierował zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 299 Kodeksu karnego w związku z ujawnionym przestępstwem karno-skarbowym. Natomiast prokuratura zwróciła się w tej sprawie do GIIF z wnioskiem z art. 32 ustawy.

Zgodnie z art. 4a ust 3 ustawy, Minister Sprawiedliwości ma obowiązek przekazania do GIIF dane zbiorcze „o liczbie postępowań karnych, liczbie osób, w stosunku do których wszczęto postępowanie, i osób nieprawomocnie i prawomocnie skazanych za przestępstwa, o których mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego, oraz o wartościach majątkowych, w stosunku do których dokonano zamrożenia, blokady i wstrzymania transakcji lub orzeczono zajęcie, zabezpieczenie majątkowe lub przepadek – w terminie 2 miesięcy od zakończenia roku, za który przekazywane są informacje”. W dniu 26 marca 2012 r. otrzymano z Ministerstwa Sprawiedliwości informację o wszczęciu w 2011 r. 179 postępowań sądowych za przestępstwa z art. 299 Kodeksu karnego wobec 622 osób, z których nieprawomocnie skazano 88. W powyższych postępowaniach:

- orzeczono zajęcie wartości majątkowych w wys. 75 tys. PLN,
- dokonano zabezpieczeń majątkowych w wys. 24,49 mln PLN, 158,40 tys. USD, 20,55 tys. GBP, 5,15 tys. EUR, 9,35 tys. CHF, 1,73 tys. CAD, 10,25 tys. SKK, 0,25 tys. AUD, 1 tys. DKK, 1,80 tys. SEK, 3,30 tys. CZK, 14,07 tys. UAH i 0,05 tys. NOK¹.
- orzeczono przepadek mienia w wys. 133,32 mln PLN.

Jednocześnie poinformowano, że w 2011 r. sądy powszechne nie prowadziły postępowań karnych w związku z przestępstwami z art. 165a Kodeksu karnego.

Zgodnie z informacją z Ministerstwa Sprawiedliwości, dane dotyczące osób prawomocnie skazanych za przestępstwa, o których jest mowa w art. 299 Kodeksu karnego, zostaną przekazane do GIIF w maju 2012 r. po ich otrzymaniu ze statystycznej bazy danych Krajowego Rejestru Karnego.

Uzyskano ponadto z Prokuratury Generalnej informacje o postępowaniach przygotowawczych dotyczących przestępstwa prania pieniędzy, będących w toku w 2011 r. Wynika z nich, że w 2011 r.:

- wszczęto 192 sprawy, z czego w fazie ad personam – 75, dotyczące 254 osób,
- skierowano do sądów 71 aktów oskarżenia przeciwko 290 osobom,
- zakończono 100 postępowań przygotowawczych postanowieniem o umorzeniu śledztwa oraz wydano 9 odmów wszczęcia śledztwa,
- zawieszono 79 postępowań przygotowawczych.

W wyniku analizy przekazanych do GIIF uzasadnień postanowień o umorzeniu postępowań wszczętych na bazie zawiadomień GIIF o podejrzeniu popełnienia przestępstwa stwierdzono, że ich przyczyną często był brak możliwości ustalenia przestępstwa pierwotnego (tj. bazowego) w stosunku do prania pieniędzy, czyli źródła pochodzenia środków podlegających praniu. Umorzeniu tych postępowań często towarzyszyły ponadto przypadki postawienia zarzutów w związku z popełnieniem czynów zabronionych innych niż pranie pieniędzy. Zdarzało się także, że w uzasadnieniach postanowień o umorzeniu wskazywano również na fakt prowadzenia przez organy ścigania już wcześniej wszczętych śledztw lub dochodzeń w sprawach, których dotyczyły powyższe postanowienia. Ponadto, ww. postanowienia o umorzeniu postępowania były w wielu przypadkach częściowe i odnosiły się do wybranych osób podejrzanych.

Z podanej powyżej liczby odmów wszczęcia śledztwa cztery postanowienia w tej kwestii zostały przekazane do GIIF w odniesieniu do przekazanych przez GIIF zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Z posiadanych informacji wynika, że w przypadku odmów w dwóch sprawach śledztwa zostały w późniejszym czasie wszczęte. W pierwszej ze spraw śledztwo zostało wszczęte po decyzji Sądu Okręgowego, który uznał zażalenie GIIF i uchylił postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie. W drugim przypadku odmowa wszczęcia postępowania wynikała z faktu, że w tej samej sprawie inna prokuratura prowadziła już śledztwo w takim samym zakresie podmiotowym

¹ Ponadto dokonano zabezpieczenia 32 nieruchomości w postaci działek, lokali niemieszkalnych i budynków oraz samochodów osobowych: BMW 390L, HONDA CIVIC 5D i MERCEDES 200D (bez sprecyzowania ich wartości w aktach sprawy).

i przedmiotowym. Jednakże później prokuratura, do której wysłano zawiadomienie, poinformowała, że w wyniku kolejnego postanowienia wszczęto na nowo postępowanie, a sprawę dołączono do już prowadzonego śledztwa.

Ponadto – zgodnie z informacjami z Prokuratury Generalnej – łączna wartość mienia objętego zabezpieczeniem majątkowym w sprawach wszczętych w 2011 r. na podstawie wydanych postanowień o zabezpieczeniu majątkowym wyniosła ok. 71,36 mln PLN.

Jako efekty postępowań wszczętych na bazie zawiadomień GIIF, Prokuratura Generalna wskazała 26 akty oskarżenia o czyny z art. 299 k.k. dotyczących 131 oskarżonych, a także 4 wyroki dotyczące 5 skazanych (na łączną ilość 19 wyroków skazujących i 47 osób skazanych, o których informację przekazała Prokuratura Generalna), wydane w 2011 r.

3.1.2. Przykładowe kierunki analiz

W 2011 r. GIIF prowadził postępowania analityczne dotyczące transakcji zaliczanych do różnych obszarów ryzyka (w tym obrotu paliwami, złomem, alkoholem, tytoniem, metalami szlachetnymi czy działalności hazardowej). W zakresie tych obszarów ryzyka, na podstawie analizy transakcji oraz dodatkowych informacji, uzyskiwanych od jednostek współpracujących oraz instytucji obowiązanych, GIIF ma niejednokrotnie możliwość wskazania również czynów zabronionych (tzw. przestępstw bazowych dla prania pieniędzy), z których mogły pochodzić wartości majątkowe użyte w analizowanych transakcjach. Z uwagi jednak na fakt, że GIIF nie ma uprawnień operacyjnych czy śledczych, nie prowadzi przeszukań, nie przesłuchuje świadków i podejrzanych ani nie gromadzi materiału dowodowego – nie zawsze jest to możliwe. W 2011 r. w części prowadzonych analiz identyfikowano transakcje, w których mogły być użyte środki m.in. z takich działań przestępczych, jak nielegalny handel i przemyt narkotyków, nielegalny handel spirytusem i tytoniem, korupcji, kradzieży a także oszustwa i wyłudzenia (w tym na szkodę Skarbu Państwa). W przypadku uzasadnionego podejrzenia co do związku takich transakcji z ww. przestępstwami, informacje na ten temat GIIF przekazywał w zawiadomieniach o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 299 Kodeksu karnego, kierowanych do prokuratury, a także w informacjach przekazywanych na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy do organów posiadających ustawowe kompetencje w zakresie ich ścigania.

Poniżej przedstawiono przykładowe kierunki prowadzonych analiz.

Pranie pieniędzy pochodzących z obrotu narkotykami oraz handlu farmaceutykami

Utrzymuje się zainteresowanie polskich i międzynarodowych grup przestępczych czerpaniem korzyści z rozwijanej sieci dystrybucji narkotyków. Sytuacja taka determinuje także rozwój przestępczości związanej z praniem pieniędzy pochodzących z tego procederu. Organizacje przestępcze podejmują działania, mające na celu zalegalizowanie dochodów pochodzących z przemytu, produkcji i handlu narkotykami. W związku z identyfikacją tego obszaru prania pieniędzy Generalny Inspektor Informacji Finansowej wszczął w 2011 roku kilka postępowań analitycznych, związanych z podejrzeniem prania pieniędzy pochodzących z przestępstw dotyczących handlu narkotykami. Praktycznie każda taka sprawa charakteryzuje się rozbudowaną siatką podmiotów uczestniczących w procederze, wykorzystaniem sektora bankowego do prania pieniędzy oraz uczestnictwem w przestępstwie osób wcześniej już karanych za inne przestępstwa.

Oprócz podejrzenia prania pieniędzy pochodzących z obrotu narkotykami, Generalny Inspektor Informacji Finansowej wszczął w 2011 roku kilka postępowań analitycznych

dotyczących prania pieniędzy z nielegalnego handlu anabolikami i innymi środkami farmakologicznymi. Schemat działania grup przestępczych zajmujących się nielegalnym handlem anabolikami i innymi środkami farmakologicznymi na terenie Polski jest podobny do krajowego schematu sprzedaży narkotyków z wykorzystaniem sieci dealerskiej. Występuje jednak istotna różnica w sposobie wykorzystania systemu płatności za towar przy umiędzynarodowieniu sprzedaży tych anabolików bądź farmaceutyków. Po hurtowym sprowadzeniu z zagranicy do Polski wspomnianych środków i ich sprzedaży – za pośrednictwem Internetu, przede wszystkim do klientów w Europie Zachodniej bądź w Ameryce Północnej – grupa przestępcza otrzymuje płatności za zakupiony towar poprzez system przekazów pieniężnych Western Union bądź MoneyGram, ewentualnie za pośrednictwem systemów płatności elektronicznych np. PayPal. Powoduje to poważne trudności w prawidłowej identyfikacji stron transakcji oraz stanowi próbę zgubienia tzw. śladu transakcyjnego. Podobnie jak w sprawach „narkotykowych”, częstym elementem spraw dotyczących prania pieniędzy z nielegalnego handlu anabolikami i innymi środkami farmakologicznymi był fakt, że uczestnikami tego przestępstwa były osoby wcześniej już karane za inne przestępstwa.

Karuzele VAT-owskie jako przestępstwa bazowe dla prania pieniędzy

24 marca 2011 roku podpisana została *ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz ustawy – Prawo o miarach* (Dz. U. Nr 64, poz. 332) dotycząca samonaliczania VAT w handlu złomem, dając tym samym możliwość od 1 kwietnia 2011 roku dokonywania obrotu złomem bez obaw i zagrożeń, z którymi dotychczas borykały się uczciwe firmy złomowe w Polsce.

Najważniejsze zmiany w VAT to przede wszystkim wykładnia pojęcia „złom” dla potrzeb stosowania art. 17 ust. 1 pkt 7 i 8 *ustawy o podatku od towarów i usług*. Z uwagi na to, że ustawa ta nie definiuje pojęcia złomu mając na uwadze wykładnię historyczną oraz celowościową przez złom należy rozumieć złom metali, w tym złom stalowy (wsadowy i newsadowy), żeliwny i metali nieżelaznych. W pojęciu tym mieści się również złom metali szlachetnych. Pojęcie złomu nie obejmuje zatem m.in. zużytych baterii, akumulatorów i pojazdów.).

Ale co najważniejsze, od chwili wejścia w życie ww. ustawy zmienił się system naliczania i odliczania podatku od towarów i usług w obrocie surowcami wtórnymi, w tym złomem, oraz w handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych. Zmiany te są odpowiedzią na stwierdzone w tym obszarze nadużycia podatkowe. Na stosowanie mechanizmu polegającego na przesunięciu obowiązku zapłaty podatku VAT na osobę, na rzecz której dokonywana jest dostawa złomu lub świadczona jest usługa przeniesienia uprawnień do emisji ww. gazów, zezwalają odpowiednio przepisy art. 199 i 199a ust. 1 lit. a *Dyrektywy 2006/112/WE. z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej* (Dz. Urz. UE L 347 z 11.12.2006, str. 1, ze zm.).

Inaczej mówiąc, jest to mechanizm odwrotnego obciążenia (ang. „reverse charge”). W tym systemie nabywcom i usługobiorcom przysługuje prawo do odliczenia podatku naliczonego stanowiącego podatek należny (z tytułu dokonania na ich rzecz dostawy) na ogólnych zasadach. Nabywca złomu lub ww. uprawnień stanie się więc odpowiedzialny za zapłatę podatku VAT, co w praktyce oznacza, że jednocześnie zadeklaruje oraz odliczy ten podatek. Obowiązek podatkowy, jak i prawo do odliczenia podatku naliczonego będą powstawały w tym samym okresie rozliczeniowym.

Od czasu wprowadzenia ww. zmian, GIIF w prowadzonych postępowaniach analitycznych dotyczących prania pieniędzy pochodzących z przestępstw skarbowych, zwłaszcza z tzw.

transakcji karuzelowych służących uzyskaniu nienależnych korzyści z tytułu dokonywanych rozliczeń podatkowych zauważył, że podmioty będące dotychczas w zainteresowaniu GIIF w związku z podejrzeniem dokonywania transakcji związanych z nielegalnym lub fikcyjnym obrotem złomem, zaczęły działalność w innym obszarze. Chodzi o handel metalami szlachetnymi, granulatem złota i srebra (granulat złota i srebra nie jest złomem zgodnie z definicją złomu, zatem sprzedaż granulatów nie jest sprzedażą złomu, a więc zobowiązanie podatkowe z tytułu takiej transakcji obciąża na zasadach ogólnych sprzedającego, a nie kupującego). Od 1 kwietnia 2011 r. coraz częściej w sprawach prowadzonych w GIIF na podstawie zawiadomień z instytucji obowiązanych i jednostek współpracujących zaczęły pojawiać się podejrzone transakcje związane z nielegalnym lub fikcyjnym obrotem granulatem złota i srebra. Ponadto zauważono, że po wejściu zmian firmy, które już wcześniej zajmowały się powyższą działalnością, zanotowały znaczący wzrost obrotów, a co za tym idzie – także otrzymywanych zwrotów VAT oraz wzrost podatku naliczonego nad należnym.

I tak jak w przypadku wcześniej prowadzonych postępowań dotyczących obrotu złomem, tak i tutaj mamy do czynienia z transakcjami, w których uczestniczą podmioty nawet z kilku bądź kilkunastu państw.

Pranie pieniędzy a wewnątrzwspólnotowy obrót towarami

Istotnym obszarem, generującym wysokie nielegalne korzyści ze szkodą dla Skarbu Państwa, są transakcje związane z wewnątrzwspólnotowym obrotem towarów. Przestępstwo bazowe stanowi z reguły wyłudzenie nienależnego zwrotu nadwyżki naliczonego podatku VAT nad należnym. Podmiot występujący o zwrot nadwyżki z reguły nie dokonuje faktycznych dostaw wewnątrzwspólnotowych, które wykazuje w rozliczeniach z urzędem skarbowym. Stanowi to podstawę do żądania zwrotu podatku od towarów i usług naliczonego z tytułu deklarowanego nabycia towarów często odpowiadającego wysokości dokonanych (fikcyjnych) dostaw.

Zdarza się, że w celu utrudnienia właściwym organom stwierdzenia, że dokonywane transakcje mają fikcyjny charakter, organizatorzy przestępczego proceduru tworzą sieć kilku lub nawet kilkunastu podmiotów. Każdy z nich dokonuje do kilkuset jednostkowych transakcji zakupu towaru o wartości przekraczającej często kilkadziesiąt tysięcy złotych (z reguły od tego samego kontrahenta) i natychmiastowej odsprzedaży kolejnemu podmiotowi. Przy czym cena sprzedaży towaru jest niejednokrotnie wyższa niż cena zakupu zaledwie o kilka promili, a w ciągu stosunkowo krótkiego okresu (od kilku tygodni do kilku miesięcy) poszczególne spółki i osoby prowadzące działalność gospodarczą dokonują rzekomo obrotu towarami o wartości przekraczającej nawet kilkaset milionów złotych.

Uzyskanie nienależnych korzyści przy wykorzystaniu wewnątrzwspólnotowego obrotu towarami ma również miejsce w sytuacji, gdy następuje faktyczna dostawa towarów do Polski. W takich przypadkach najczęściej pomiędzy finalnym krajowym odbiorcą lub faktycznym pośrednikiem a zagranicznym dostawcą pojawia się jeden bądź wiele podmiotów również rzekomo pośredniczących w obrocie. Przy czym podmiot, który zgodnie z fakturami nabywa towar z zagranicy, a odsprzedaży kontrahentowi krajowemu, powinien z tego tytułu płacić wysoką kwotę należnego podatku od towarów i usług. W celu uniknięcia tego obowiązku taki podmiot deklaruje dodatkowo fikcyjne krajowe nabycia dające możliwość odliczenia podatku VAT w wysokości odpowiadającej podatkowi należnemu. W efekcie poszkodowanym jest Skarb Państwa, a faktyczny pośrednik i finalny odbiorca uzyskują towar tańszy o należną kwotę podatku VAT (z reguły w stawce pełnej). W powyższym przypadku rzeczywista dostawa wewnątrzwspólnotowa ma miejsce, jednak dokonywana jest pomiędzy innymi podmiotami, niż wynikałoby to z przepływów finansowych oraz wystawianych faktur VAT.

Do deklarowanych dostaw i nabyć towarów dostosowywany jest również transfer środków pieniężnych, mających stanowić płatności za rzekomo nabywane towary. W ten sposób z jednej strony podejmowane są starania, by stworzyć pozory przeprowadzania legalnych transakcji handlowych i uwiarygodnić sprzedaż wynikającą z wystawianych faktur, a z drugiej strony stanowi to podstawę do legalizacji wyłudzonych zwrotów podatku VAT bądź nienależnie obniżonych wpłat do urzędu skarbowego.

Jak wspomniano, obserwowany obrót środkami finansowymi nie ma zazwyczaj odzwierciedlenia w rzeczywistym obrocie towarami, na co wskazuje skala i częstotliwość transferów na rachunkach podmiotów, które często wcześniej nie prowadziły żadnej działalności bądź z pewnych powodów uprzednio ją zakończyły. Na fikcyjność prowadzonej działalności wskazują również wyniki przeprowadzanych kontroli podatkowych, z których wynika, że kontrolowani nie posiadają stosownego do skali prowadzonej działalności zaplecza magazynowego, a także nie zatrudniają pracowników.

Niejednokrotnie rachunki danego przedsiębiorstwa wykorzystywane są zaledwie przez kilka miesięcy, a następnie jego miejsce zajmuje kolejny nowo pozyskany podmiot. Często też spółki są nabywane, a następnie odsprzedawane podstawionym osobom nieposiadającym polskiego obywatelstwa, przy czym dokonuje się zmiany siedziby, co skutkuje także zmianą właściwego urzędu skarbowego. Działanie te utrudniają wszczęcie i skuteczne przeprowadzenie kontroli podatkowej. Osoby te często wykorzystywane są jedynie do objęcia udziałów w spółkach, formalnego przejęcia odpowiedzialności za zarządzanie oraz do otwarcia rachunków bankowych na rzecz spółki. Nie mają one natomiast żadnego wpływu na to, do czego wykorzystywane są nowo otwarte rachunki, na których realizowane są transakcje drogą elektroniczną, przez inne osoby uczestniczące i organizujące ten przestępczy proceder.

Dokonywanie i przyjmowanie płatności, mających za cel nadanie pozorów legalnie prowadzonej działalności oraz stanowiących podstawę do złożenia deklaracji skutkujących wyłudzeniem nienależnego podatku od towarów i usług lub zmniejszeniem jego należnej wysokości, jest jednym z etapów prania pieniędzy. Jednocześnie dla podmiotów, których rachunki zasilane są środkami pieniężnymi nie mającymi związku z rzeczywistym obrotem, całość otrzymanych środków stanowi nienależną korzyść związaną z popełnieniem czynu zabronionego – w tym przypadku przestępstwa lub wykroczenia skarbowego.

Legalizacja korzyści pochodzących z opisanych przestępstw jest również procesem, który – obok popełnienia czynu stanowiącego przestępstwo bazowe – niesie ze sobą ryzyko, że cały proceder zostanie wykryty przez organy ścigania. Osoby organizujące taki proceder, chcąc uniknąć odpowiedzialności karnej, podejmują zatem starania, by udaremnić bądź znacząco utrudnić stwierdzenie, że środki, którymi dysponują pochodzą z przestępstwa. Jednym z najpowszechniejszych i jednocześnie prostych zabiegów jest posługiwanie się w tym celu tzw. słupami i przedsiębiorstwami symulującymi.

Słupy to osoby fizyczne, które z reguły, w zamian za stosunkowo niewielkie korzyści, zgadzają się podejmować działania pozwalające przestępcom na legalizację środków, bądź umożliwiają użycie w tym celu swoich danych osobowych. Z reguły stają się formalnie właścicielami firm i spółek, których rachunki i majątek wykorzystywane są do procederu prania pieniędzy. Podmioty te w zależności od tego, czy są nowo tworzone, czy przejmowane od osób trzecich, określane są mianem przedsiębiorstw symulujących lub przedsiębiorstw symulujących nabytych.

Podstawową zaletą wykorzystania słupów z punktu widzenia organizacji przestępczej jest oddzielenie osób dokonujących przestępstw i faktycznych beneficjentów przestępczego procederu od działań zmierzających do legalizacji osiągniętych korzyści. Jednocześnie umożliwia to przerzucenie na nich odpowiedzialności za część lub całość popełnionych

czynów, gdyż ich obecność niejednokrotnie znacznie utrudnia organom ścigania ustalenie faktycznych powiązań pomiędzy osobami i podmiotami zaangażowanymi w proceder.

Kolejnym elementem istotnie utrudniającym stwierdzenie, czy środki będące w dyspozycji poszczególnych osób pochodzą z przestępstwa, jest prowadzenie legalnej działalności gospodarczej. Działalność taka umożliwia mieszanie osiąganych dochodów z wartościami majątkowymi pozyskiwanymi z nielegalnych źródeł.

Najczęściej do prania pieniędzy wykorzystywane są rachunki bankowe, wśród których, biorąc pod uwagę rodzaj i sposób realizacji transakcji, wyróżnić możemy:

- rachunek fikcyjny, na którym dokonywana jest jedna lub wiele transakcji, z reguły w krótkich odstępach czasu, na relatywnie wysokie kwoty, przy wykorzystaniu maksymalnej liczby fikcyjnych elementów dotyczących zarówno osób zaangażowanych w transakcje, jak i tytułów samych transakcji;
- rachunek docelowy, na który transferowane są wysokie kwoty w celu ich niezwłocznego podjęcia w gotówce, co umożliwia odseparowanie środków od źródła pochodzenia – najczęściej wypłacone fundusze są ponownie wprowadzane do obiegu finansowego.

Inne kierunki

Jednym z kierunków prowadzonych postępowań analitycznych były transakcje realizowane na podstawie schematu wpłat gotówkowych i natychmiastowych przekazów za granicę w tych samych lub zbliżonych kwotach. Środki używane w tego typu transakcjach pochodziły często z przemytu i nielegalnego obrotu towarami sprowadzonymi z zagranicy. Do ich wprowadzania do systemu finansowego używano zarówno rachunków bankowych należących do osób fizycznych, jak i spółek prawa handlowego. Często były to osoby fizyczne czy prawne pochodzące z innych krajów. W niektórych przypadkach wartość środków wpłacanych na poszczególne rachunki była znaczna (pojedyncze transakcje o wartości ok. 1 mln PLN). Lokowanie środków gotówkowych pochodzących z przestępstwa na rachunkach bankowych odbywało się czasami bez fizycznego kontaktu z pracownikami banku, np. poprzez dokonywanie transakcji we wpłatomatach.

W ramach prowadzonych postępowań analitycznych stwierdzono częste wykorzystywanie bankowości elektronicznej przez podmioty podejrzewane o pranie pieniędzy. Umożliwia im ona szybkie transferowanie środków pomiędzy różnymi rachunkami z różnych miejsc pobytu zlecającego, jak również zlecanie transakcji bez fizycznego kontaktu z pracownikami banków (co ma znaczenie dla tych, którzy dokonują transakcji na rachunkach słupów i przedsiębiorstw symulujących). Ponadto, podobnie jak w 2010 r. GIIF prowadził postępowania analityczne, w których odnotowano przypadki stosowania internetowych usług płatniczych (ang. Internet Payment Services) do realizacji transakcji podejrzanych, polegających na realizowaniu przy pomocy internetowego systemu płatności znaczącej ilości transakcji, w tym do państw uznawanych powszechnie za tzw. „raje podatkowe”.

3.2. Przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu

Generalny Inspektor Informacji Finansowej jest jedną z instytucji uczestniczących w systemie antyterrorystycznej ochrony kraju. Czynności wykonywane przez Generalnego Inspektora w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w przyjętym w Polsce systemie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych ma charakter działalności na poziomie taktycznym. W ramach realizacji swoich ustawowych zadań z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w 2011 r. GIIF wszczął 15 postępowań

analitycznych dotyczących podejrzanych transakcji mogących mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Przedmiotowe postępowania zostały wszczęte zarówno na podstawie zawiadomień od instytucji obowiązanych, jak i z własnej inicjatywy GIIF. Podstawą wszczęcia tych postępowań były transakcje przeprowadzane przez osoby pochodzące z krajów podejrzewanych o wspieranie terroryzmu lub z krajów, na terenie których prowadzą aktywne działania ugrupowania terrorystyczne. Z uwagi na specyfikę finansowania organizacji terrorystycznych sprawdzane były zarówno transakcje mające charakter działalności legalnej, jak i transakcje, których wstępna identyfikacja pozwalała przypuszczać, że badana działalność ma charakter przestępczy. W wyniku przeprowadzonej analizy w zakresie ww. postępowań analitycznych, a także postępowań wcześniej założonych oraz informacji uzyskanych na podstawie art. 8 ust. 3 ustawy, w 2011 r. GIIF skierował, w trybie art. 33 ust. 3 ustawy, 19 powiadomień do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w tym do Centrum Antyterrorystycznego).

W 2011 r., podobnie jak w latach ubiegłych, GIIF oraz jego przedstawiciele uczestniczyli w pracach Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTT), organu pomocniczego Rady Ministrów, który ma zapewniać współdziałanie administracji rządowej w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu, a także Zespołu Zadaniowego – Stałej Grupy Ekspertkiej (SGE), wspierającego merytorycznie MZTT. M. in. w ramach działań podejmowanych na tych forach reprezentanci GIIF brali udział w pracach nad Narodowym Programem Antyterrorystycznym Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2012-2016. W stosunku do przedmiotowego dokumentu MSWiA przeprowadziło konsultacje, zakończone w dniu 19 września 2011 r.

Przedstawiciel GIIF uczestniczy również w pracach Wspólnej Polsko-Amerykańskiej Grupy ds. Zwalczania Terroryzmu (istniejącej od 2005 r.), która jest forum wymiany doświadczeń w zakresie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych. Na szczeblu roboczym uczestniczą w nich przedstawiciele właściwych służb i jednostek organizacyjnych oraz przedstawiciele strony amerykańskiej. Jednym z tematów obrad Grupy jest zwalczanie finansowania terroryzmu i przestępczości zorganizowanej. Przedstawiciel GIIF jest uczestnikiem spotkań podzespołu ekspertów ds. analizy zagrożeń i zapewnienia porządku publicznego. W ubiegłym roku odbyły się dwa posiedzenia Grupy oraz dwa spotkania robocze podzespołu.

W 2011 r. GIIF na bieżąco współpracował z Centrum Antyterrorystycznym Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (CAT ABW). W 2011 r. stworzono podstawy dla bezpośredniej wymiany informacji w systemie teleinformatycznym pomiędzy CAT ABW i GIIF.

W dniach 22-23 listopada 2011 r. GIIF wspólnie z Ministerstwem Spraw Zagranicznych (w ramach polskiej prezydencji w Radzie UE) zorganizował w Warszawie warsztaty Unia Europejska – Rada Współpracy Państw Zatoki (RWPZ) na temat zwalczania finansowania terroryzmu (EU-GCC Workshop on Combating Terrorist Financing). Więcej informacji na temat warsztatów znajduje się w rozdziale dotyczącym Współpracy Międzynarodowej.

4. KONTROLE

4.1. Kontrole przeprowadzone przez GIIF

Generalny Inspektor Informacji Finansowej na 2011 rok zaplanował przeprowadzenie 23 kontroli w następujących instytucjach obowiązanych:

- Banki – 2,
- Banki spółdzielcze – 5,
- Notariusze – 6,
- Fundacje – 2,
- Towarzystwa Ubezpieczeniowe na Życie – 2,
- Podmioty prowadzące działalność factoringową – 4,
- Podmioty prowadzące działalność leasingową – 2.

Typowanie instytucji obowiązanych do kontroli oparte było na danych analitycznych i kontrolnych GIIF, jak również wskazaniach organów nadzoru oraz publikacjach medialnych.

Kontrolerzy GIIF w 2011 r. przeprowadzili 17 kontroli. Pozostałych kontroli zaplanowanych na IV kwartał 2011 roku nie przeprowadzono, ponieważ ich realizacja została wstrzymana.

W wyniku przeprowadzonych kontroli ujawnione zostały nieprawidłowości w realizowaniu przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających z ustawy. Stwierdzone nieprawidłowości to:

- braki natury formalnej, tj. niedostosowanie wewnętrznych procedur do aktualnie obowiązujących przepisów ustawy, brak uregulowań dotyczących sposobu przeprowadzania bieżącej analizy transakcji oraz przeprowadzania analizy w celu dokonania oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, na podstawie której stosowane są odpowiednie środki bezpieczeństwa finansowego,
- nieprawidłowości merytoryczne: brak rejestracji transakcji o równowartości przekraczającej 15.000 euro, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy; przekraczanie terminu rejestracji tych transakcji, określonego w § 2 ust. 2 *Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21 września 2001 r. w sprawie określenia wzoru rejestru transakcji, sposobu jego prowadzenia oraz trybu dostarczania danych z rejestru Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej* (Dz. U. z 2001 r. Nr 113, poz. 1210, ze zm.); brak udokumentowanych wyników bieżącej analizy przeprowadzanych transakcji; niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego w tym brak identyfikacji beneficjenta rzeczywistego; nieprzechowywanie przez wymagany okres informacji uzyskanych w wyniku stosowania tych środków, przechowywanie rejestru transakcji przez okres dłuższy niż określony w przepisach ustawy; nieprzechowywanie przez wymagany okres udokumentowanych wyników analizy transakcji; niezapewnienie pracownikom udziału w uzupełniających programach szkoleniowych dotyczących obowiązków przewidzianych w znowelizowanych przepisach ustawy oraz nieprawidłowe wypełnianie kart transakcji.

Zgodnie z art. 27 ustawy, informacje o wynikach kontroli przeprowadzanych przez kontrolerów GIIF przekazywane były instytucjom nadzorującym do dalszego wykorzystania służbowego.

W wyniku szczegółowej analizy wyników kontroli powzięto decyzję o przekazaniu do właściwej miejscowo Prokuratury 5 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

4.2. Kontrole przeprowadzone przez instytucje nadzorujące

Zgodnie z przepisem art. 21 ust. 4 ustawy, instytucje nadzorujące przekazują do GIIF informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Z danych będących w posiadaniu GIIF według stanu na dzień 29 lutego 2012 roku wynika, że w 2011 roku:

- Narodowy Bank Polski – przeprowadził 813 kontroli w 837 kantorach,
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa – przeprowadziła 13 kontroli w Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo Kredytowych,
- Komisja Nadzoru Finansowego – przeprowadziła łącznie 48 kontroli, w tym:
 - 14 kontroli w bankach spółdzielczych,
 - 12 kontroli w towarzystwach ubezpieczeń na życie,
 - 7 kontroli w bankach komercyjnych,
 - 7 kontroli w funduszach inwestycyjnych,
 - 5 kontroli w domach maklerskich,
 - 3 kontroli w oddziałach zagranicznych instytucji kredytowych,
- Prezesi Sądów Apelacyjnych – przeprowadzili 135 wizytacji w Kancelariach Notarialnych,
- Naczelnicy Urzędów Celnych – przeprowadzili 222 kontroli w podmiotach prowadzących salony gier i kasyna gry,
- Urzędy Kontroli Skarbowej – przeprowadziły 44 kontrole.

W wyniku analizy informacji przekazanych przez jednostki nadzorujące o wynikach przeprowadzonych przez nie kontroli, GIIF podjął decyzję o przekazaniu do prokuratury 5 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez instytucje obowiązane.

Materiał dowodowy zgromadzony w toku kontroli i przekazywany do GIIF przy wynikach kontroli stanowi podstawę dla GIIF do nakładania kar pieniężnych.

4.3. Postępowania administracyjne w zakresie nakładania kar pieniężnych

Postępowania w sprawie nałożenia kar pieniężnych na instytucje obowiązane za nieprawidłowości w zakresie wypełniania obowiązków, o których mowa w art. 34a ustawy prowadzone są na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Nakładanie kar pieniężnych należy do właściwości Generalnego Inspektora Informacji Finansowej. Przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej GIIF uwzględnia rodzaj i zakres naruszenia, dotychczasową działalność instytucji oraz jej możliwości finansowe.

W wyniku analizy nieprawidłowości, stwierdzonych w trakcie kontroli i wynikających z materiałów zgromadzonych przez kontrolerów GIIF oraz kontrolerów instytucji nadzorujących instytucje obowiązane, GIIF wszczął z urzędu 65 postępowań administracyjnych, w tym:

- 8 – na podstawie własnych kontroli,

- 57 – na podstawie wyników z kontroli przeprowadzonych przez instytucje nadzorujące.

Podstawą do wszczęcia postępowania było niedopełnienie przez instytucje obowiązane następujących obowiązków:

- zarejestrowania transakcji, której równowartość przekracza 15 000 euro,
- przeprowadzenia analizy ryzyka w celu zastosowania odpowiednich środków bezpieczeństwa finansowego,
- stosowania środków bezpieczeństwa finansowego,
- przechowywania przez wymagany okres udokumentowanych wyników analizy,
- zapewnienia udziału pracowników w programie szkoleniowym.

Według stanu na dzień 29 lutego 2012 roku z wszczętych w 2011 roku postępowań administracyjnych, 49 postępowań zakończyło się wydaniem decyzji nakładających karę pieniężną, 4 postępowania są w toku, 12 zostało umorzonych. Nałożone przez GIIF kary pieniężne stanowiły dochód budżetu państwa.

Od decyzji wydanych w 2011 roku przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, instytucje obowiązane złożyły 12 odwołań. Minister Finansów, po rozpatrzeniu wniesionych odwołań w 6 sprawach utrzymał w mocy decyzje wydane przez GIIF, w 4 sprawach uchylił decyzje I instancji w części. Pozostałe 2 odwołania są rozpatrywane. W 2011 roku GIIF w wydanych decyzjach (po uwzględnieniu decyzji Ministra Finansów uchylających lub zmieniających decyzje w I instancji) określił kary pieniężne na łączną kwotę 636 150 zł.

W 2011 roku do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zaskarżonych zostało 7 decyzji wydanych przez Ministra Finansów, 4 z nich dotyczyły spraw wszczętych w 2010 roku. Wojewódzki Sąd Administracyjny w 2011 roku rozpoznał 5 z 7 wniesionych skarg. W wyniku rozpoznania 4 skargi zostały oddalone, a w jednym przypadku zaskarżona decyzja została uchylona. Pozostałe 2 skargi wniesione do WSA w 2011 roku rozpoznane zostaną w 2012 roku.

4.4. Wyjaśnienia dotyczące stosowania prawa

W 2011 roku instytucje obowiązane skierowały do GIIF 221 pisemnych zapytań o interpretację przepisów *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*. Zapytania skierowane do GIIF najczęściej dotyczyły wątpliwości instytucji obowiązanych w zakresie prawidłowej realizacji obowiązków nałożonych ustawą. O ile było to możliwe, wyjaśnień w przedmiocie prawidłowego stosowania przepisów ustawy udzielano również w trakcie odbieranych połączeń telefonicznych.

5. WSPÓŁPRACA KRAJOWA

5.1. Wymiana informacji z jednostkami krajowymi

W 2011 r. zarejestrowano zintensyfikowanie współpracy z jednostkami krajowymi w zakresie wymiany informacji. Więcej wniosków o informację – w porównaniu do 2010 r. – GIIF otrzymał od organów kontroli skarbowej i Straży Granicznej. O ile w przypadku innych organów i instytucji ilość wniosków nie wzrosła, to jednak zwiększyła się łączna ilość podmiotów, objętych tymi wnioskami. Ponadto, w wyniku zmian przepisów ustawy, doszedł kolejny organ uprawniony do otrzymywania informacji od GIIF, tj. Szef Służby Celnej, od którego pierwsze wnioski o informację zarejestrowano w 2011 r.

5.1.1. Współpraca z jednostkami organizacyjnymi prokuratury i sądami

GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych prokuratury 259 wniosków dotyczących 2140 podmiotów. Najczęściej identyfikowane braki formalne:

- wnioski o historie rachunków i wszelką dokumentację bankową, która nie występuje w zasobach GIIF (w związku z postępowaniami nadzorowanymi przez prokuratora z art. 299 Kodeksu karnego na podstawie zawiadomień z innych źródeł lub z postępowaniami karnymi dotyczącymi innych przestępstw niż przestępstwo prania pieniędzy),
- wnioski o wystąpienie przez GIIF do instytucji obowiązanych w celu ustalenia rachunków bankowych w postępowaniach karnych nadzorowanych przez jednostki organizacyjne prokuratury, na podstawie zawiadomień ze źródeł innych niż GIIF,
- wnioski o udzielenie informacji o transakcjach, w szczególności bankowych, które nie uwzględniały faktu terminów przechowywania informacji o transakcjach przez banki, które są określone przepisami prawa,
- wnioski o uzyskanie danych z monitoringu bankowego,
- wnioski o informacje na temat pracowników instytucji obowiązanej, obsługujących zrealizowane transakcje lub przygotowujących umowy z klientem,
- wnioski dotyczące uzyskania oryginałów dokumentacji źródłowej transakcji lub oryginałów umów o prowadzenie rachunków,
- kierowanie, zamiast wniosków o udzielenie informacji, postanowień o żądaniu wydania rzeczy i przeszukaniu, które w przypadku organów informacji finansowej nie mają zastosowania.

W 2011 r. odnotowano ponadto wzrost liczby wniosków kierowanych przez jednostki organizacyjne prokuratury, zawierających niepełne dane identyfikacyjne podmiotów, co w rezultacie wydłużało termin ich realizacji w związku z koniecznością uzupełniania brakujących danych. GIIF odnotował również 1 wniosek o udzielenie informacji dotyczący 1 podmiotu, który złożył sąd.

Należy zaznaczyć, że w związku z nowelizacją z 2009 r. art. 14 ust. 2 ustawy jednostki organizacyjne prokuratury, na podstawie przepisów ustawy, powinny przekazywać informacje na temat:

- przedstawienia zarzutu popełnienia przestępstw, o których mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego.
- wszczęcia oraz zakończenia postępowania w sprawie o przestępstwa, o których mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego.

Jednostki organizacyjne prokuratury w znacznie większym stopniu przekazywały informacje na tej podstawie. Jednakże znaczna ich część nie zawierała nadal m.in. informacji na temat osób, wobec których wszczęto postępowanie z art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego, lub danych na temat okoliczności wskazujących na podejrzenie popełnienia tych rodzajów przestępstw. W takich sytuacjach każdorazowo GIIF występował o uzupełnienie informacji, bowiem brak danych osób lub podmiotów pozostających w zainteresowaniu jednostki organizacyjnej prokuratury uniemożliwiał wykonanie ustawowego obowiązku określonego w art. 14 ust. 4 ustawy.

W przypadku uzyskiwania odpowiedzi od GIIF na podstawie art. 14 ust. 4 ustawy, w sytuacjach, gdy stwierdzono, że podmioty występowały jako strony informacji o transakcjach objętych przepisami ustawy, jednostki organizacyjne prokuratury prawie każdorazowo zwracały się o dodatkowe informacje będące w posiadaniu w GIIF, działając na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy. Uzyskane na tej podstawie informacje pozwoliły w co najmniej kilku przypadkach poszerzyć zakres przedstawionych zarzutów.

W 2011 r. odnotowano również sytuacje, w których jednostki organizacyjne prokuratury w ramach jednego pisma przekazywały informacje na podstawie art. 14 ust. 2 i 3 ustawy, wnioskując równocześnie o dane, na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy. Było to uzasadnione, bowiem umożliwiało szybszą wymianę informacji pomiędzy organami. GIIF odnotował 42 takie informacje przekazane przez jednostki organizacyjne prokuratury. Do najczęściej przekazywanych informacji należały te, w których wskazywano na wszczęcie postępowania z art. 299 Kodeksu karnego lub takie, w których przedstawiano podmiotom zarzuty z art. 299 Kodeksu karnego. Ponadto w kilku takich przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury dołączały dodatkowo prośbę o rozważenie podjęcia przez GIIF czynności ustawowych określonych w art. 18a ustawy i dalszych.

Przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej uczestniczyli oraz poprowadzili jedną z prelekcji w ramach spotkania szkoleniowego pt. *„Metodologia i taktyka prowadzenia śledztw o przestępstwa bezpodstawnego zwrotu podatku VAT w sprawach złomowych i paliwowych, ze szczególnym uwzględnieniem zasad współpracy z organami kontroli skarbowej w trakcie postępowania”*, zorganizowanego przez Prokuraturę Apelacyjną w Gdańsku we współpracy z Prokuraturą Okręgową w Bydgoszczy oraz Dyrektorem Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy w dniach 06-07 października 2011 r.

5.1.2. Współpraca z organami kontroli skarbowej, organami skarbowymi i organami celnymi.

GIIF otrzymał 281 wniosków od dyrektorów urzędów kontroli skarbowej oraz 1 wniosek z oddziału wywiadu skarbowego dotyczący 6 podmiotów. Dokonano sprawdzeń 709 podmiotów. Należy dodać, że organy kontroli skarbowej, ze względu na skalę współpracy, niemal w 100% wykorzystywały ujednolicony szablon wniosku o udzielenie informacji, uzgodniony w grudniu 2006 r. z Departamentem Kontroli Skarbowej MF.

W 2011 r. podobnie jak w latach poprzednich, kilka wniosków dyrektorów urzędów kontroli skarbowej zawierało braki formalno-prawne w przypadku występowania o informacje objęte

tajemnicą bankową, bez zastosowania właściwego trybu określonego w przepisach *ustawy z dnia 28 września 1991 o kontroli skarbowej* (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 214, ze zm.).

GIIF otrzymał również 7 wniosków o udzielenie informacji pochodzących od dyrektorów izb skarbowych (w sprawie 14 podmiotów) oraz 4 wnioski od dyrektorów izb celnych (w sprawie 4 podmiotów), a także 1 wniosek od naczelnika urzędu celnego dotyczący 1 podmiotu.

Od lipca 2011 r. umożliwiono również Szefowi Służby Celnej lub osobom przez niego upoważnionym występowanie z wnioskiem o informacje do GIIF na podstawie art. 33 ust. 2 pkt 1a ustawy. W związku z tym, Szef Służby Celnej złożył do GIIF 12 wniosków o udzielenie informacji, które dotyczyły 164 podmiotów.

Ponadto GIIF otrzymał 3 wnioski przekazane przez naczelników urzędów skarbowych, w sprawie 3 podmiotów. Należy jednak zaznaczyć, że naczelnicy urzędów skarbowych nie są organem uprawnionym do występowania o informacje o transakcjach objętych przepisami ustawy w trybie art. 32 i 33 ustawy.

Ponadto otrzymano następujące wnioski poza trybem przewidzianym przepisami *ustawy*: 1 wniosek z Departamentu Wywiadu Skarbowego MF, 1 wniosek z Departamentu Administracji Podatkowej MF oraz 1 wniosek z Departamentu Kontroli Celno-Akcyzowej i Kontroli Gier MF.

Należy podkreślić, że 2011 r. stał pod znakiem poszerzenia współpracy z organami kontroli skarbowej, w szczególności w postępowaniach, które prowadzono we współpracy z przedstawicielami wywiadu skarbowego lub inspektorami kontroli skarbowej. Zacieśnienie tej współpracy miało również wymierny efekt w postaci przekazywanych zawiadomień przez GIIF do jednostek organizacyjnych prokuratury, jak również w postaci powiadomień przekazywanych do organów kontroli skarbowej.

Przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej przeprowadzili prelekcje – szkolenia dla osób reprezentujących organy kontroli skarbowej oraz organy skarbowe, dotyczące zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, współdziałania jednostek współpracujących z GIIF oraz realizacji ustawowej kontroli w instytucjach obowiązanych:

- w marcu 2011 r. – dla przedstawicieli Departamentu Wywiadu Skarbowego MF i przedstawicieli organów kontroli skarbowej,
- 2 września 2011 r. – dla przedstawicieli izb skarbowych i urzędów skarbowych,
- 26 października 2011 r. – dla przedstawicieli organów kontroli skarbowej,
- 15 grudnia 2011 r. – dla przedstawicieli organów kontroli skarbowej,
- 20 grudnia 2011 r. – dla przedstawicieli organów kontroli skarbowej (inspektorów kontroli skarbowej UKS Bydgoszcz).

Ponadto w ramach poszerzania współpracy z przedstawicielami organów celnych, w szczególności w zakresie ustawowej kontroli instytucji obowiązanych, przeprowadzono następujące spotkania szkoleniowe:

- 29 kwietnia 2011 r. – dla przedstawicieli izb celnych,
- 10 czerwca 2011 r. – dla przedstawicieli Izby Celnej w Warszawie,
- 18 czerwca 2011 r. – dla przedstawicieli Izby Celnej w Opolu,
- 28 czerwca 2011 r. – dla przedstawicieli Izby Celnej w Łodzi,
- 5 lipca 2011 r. – dla przedstawicieli Izby Celnej w Toruniu.

5.1.3. Współpraca z organami podległymi ministrowi spraw wewnętrznych

GIIF otrzymał od ministra właściwego do spraw wewnętrznych 3 wnioski o udostępnienie informacji, które dotyczyły 10 podmiotów.

Do GIIF przekazano ponadto 98 wniosków dotyczących 706 podmiotów z jednostek organizacyjnych policji, z czego najbardziej znaczącą część wniosków uzyskano od uprawnionych osób reprezentujących:

- Wydział do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji (CBS KGP),
- Wydział do Walki z Przestępczością Gospodarczą Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji,
- Wydział ds. Odzyskiwania Mienia Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji.

Współpraca w zakresie realizacji wniosków na potrzeby przedstawicieli organów policji, podobnie jak w latach ubiegłych, przebiegała sprawnie i efektywnie. Szczególnie istotna przy wymianie informacji z jednostkami policji była jakość uzasadnień do wniosków, która niejednokrotnie stanowiła przyczynek do dalszej korespondencji z GIIF, m.in. w ramach stosowanych w tym zakresie powiadomień przygotowywanych na podstawie art.33 ust.3 ustawy. Dodać należy, że – podobnie jak w latach poprzednich – zdarzały się wnioski ze strony organów policji, podpisane przez osoby nieuprawnione.

Ponadto w 2011 r. GIIF udzielił odpowiedzi na 64 wnioski, dotyczące 305 podmiotów, przekazane przez uprawnionych przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej. W przypadku współpracy z organami straży granicznej 2011 r. stanowił znaczący skok liczbowy i jakościowy w stosunku do 2010 r., a w szczególności do lat wcześniejszych, gdy do GIIF rzadko wpływały wnioski ze Straży Granicznej.

Ponadto należy zaznaczyć, że jednostki nadzorowane i podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych dość skrupulatnie wypełniały obowiązki określone w art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy, co w sposób znaczący rozszerzyło współpracę. W ten sposób GIIF otrzymał 57 informacji z jednostek organizacyjnych policji dotyczących 582 podmiotów (w szczególności otrzymanych z CBS KGP) oraz 7 informacji od organów straży granicznej dotyczących 28 podmiotów. Na podstawie tych informacji GIIF mógł skuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki, włącznie z zastosowaniem instytucji blokady rachunków określonych w art. 18a ustawy i dalszych. Należy podkreślić, że wykorzystywanie znowelizowanych przepisów ustawy umożliwiło współpracę w zakresie analiz prowadzonych przez GIIF już na etapie pracy operacyjno-rozpoznawczej służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Najszerzej ten rodzaj wymiany informacji wykorzystywany był przez Wydział do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji. Poza pisemną wymianą informacji, organizowano również spotkania robocze w celu doprecyzowania możliwości współpracy i ewentualnie skoordynowania podejmowanych czynności, w tym w szczególności z przedstawicielami CBS KGP.

W 2011 r. przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej wzięli udział w następujących spotkaniach, zorganizowanych dla przedstawicieli organów policji i straży granicznej:

- w kwietniu 2011 r. – udział i prelekcja w zorganizowanych przy udziale MSWiA Międzynarodowych warsztatach eksperckich p.t. „Obszary współpracy pomiędzy

organami ścigania i sektorem prywatnym w zakresie przeciwdziałania przestępczości zorganizowanej przede wszystkim o charakterze ekonomicznym”,

- w kwietniu 2011 r. – prelekcja dotycząca współpracy pomiędzy GIIF a organami straży granicznej w ramach odprawy kierowniczej Zarządu Operacyjno-Śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej,
- w czerwcu 2011 r. – udział i prelekcja w ramach III edycji warsztatów szkoleniowych zorganizowanych przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie przy udziale Biura Kryminalnego KGP, zatytułowanych: *„Współpraca Policji i sektora bankowego w zakresie zapobiegania, ujawniania oraz zwalczania przestępczości związanej z funkcjonowaniem banków”*,
- we wrześniu 2011 r. – prelekcja w ramach warsztatów zorganizowanych przez Szkołę Policji w Pile, dla przedstawicieli zajmujących się tematyką zabezpieczania mienia – współpraca organów policji z GIIF, w szczególności w zakresie zabezpieczania środków majątkowych,
- w październiku 2011 r. – udział i prelekcja w ramach VII konferencji zatytułowanej: *„Współdziałanie organów ścigania i instytucji państwowych w zakresie ochrony interesów ekonomicznych i finansowych RP i UE w związku z obrotem paliwami ciekłymi”*, w siedzibie Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie,
- w październiku 2011 r. – udział i prelekcja w ramach warsztatów zorganizowanych na terenie Szkoły Policji w Katowicach przez CBS KGP dla koordynatorów odzysku mienia,
- w październiku 2011 r. – prelekcja w ramach warsztatów zorganizowanych przez Szkołę Policji w Katowicach dla przedstawicieli zajmujących się tematyką zabezpieczania mienia – współpraca organów policji z GIIF, w szczególności w zakresie zabezpieczania środków majątkowych,
- w październiku 2011 r. – udział w 4 Ogółouropejskiej Konferencji Wysokiego Szczebla poświęconej Biurom Odzyskiwania Mienia, zatytułowanej *„Skuteczne wykrywanie i identyfikacja na terenie Europy korzyści majątkowych pochodzących z przestępstwa”*,
- w listopadzie 2011 r. – prelekcja w ramach video-konferencji zorganizowanej w siedzibie KGP we współpracy z KWP w Poznaniu dla przedstawicieli pionu kryminalnego garnizonu wielkopolskiego oraz śląskiego, poświęconej *„Wybrany aspektom tymczasowego zajęcia mienia ruchomego i zabezpieczenia majątkowego w systemie odzyskiwania mienia w Polsce”*,
- w grudniu 2011 r. – prelekcja w szczególności dla koordynatorów z jednostek organizacyjnych policji podległych KWP w Krakowie, w zakresie roli GIIF w odzyskiwaniu mienia,
- w grudniu 2011 r. – prelekcja w szczególności dla koordynatorów z jednostek organizacyjnych policji podległych KWP we Wrocławiu, w zakresie roli GIIF w odzyskiwaniu mienia,
- w grudniu 2011 r. – szkolenie dla przedstawicieli organów straży granicznej przeprowadzone w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie, w zakresie współpracy pomiędzy GIIF a organami straży granicznej.

5.1.4. Współpraca z szefem ABW

W 2011 r. GIIF otrzymał z Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) 35 wniosków dotyczących 371 podmiotów, a także 29 informacji przekazanych na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy, które dotyczyły 374 podmiotów.

Należy podkreślić, że współpraca z przedstawicielami ABW z roku na rok była coraz większa i wydajniejsza, w szczególności w zakresie stosowania przepisów określonych w art. 14 ust. 2 ustawy. Następstwem takiej współpracy były m. in. zawiadomienia do prokuratury w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, o którym jest mowa w art. 299 kk, połączone z zastosowaniem instytucji blokady rachunków, określonej w art. 18a ustawy i dalszych. Podobnie jak miało to miejsce w przypadku przedstawicieli CBS KGP, także z przedstawicielami ABW przeprowadzono liczne spotkania robocze w związku z równoległe prowadzonymi czynnościami ustawowymi.

Ponadto przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej uczestniczyli w następujących spotkaniach organizowanych przy udziale przedstawicieli Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego:

- 22 listopada 2011 r. – prelekcja w ramach szkolenia zorganizowanego przez Centralny Ośrodek Szkolenia ABW, na temat legalizacji pieniędzy pochodzących z przestępstwa z punktu widzenia GIIF – zasad, metod i form oraz zakresu wymiany informacji między ABW a GIIF,
- 23-24 listopada 2011 r. – prelekcja w zorganizowanej w siedzibie Kancelarii Prezesa Rady Ministra przy udziale Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego międzynarodowej konferencji zatytułowanej *„Zwalczanie oszustw szkodzących interesom finansowym Unii Europejskiej – ujęcie praktyczne w zakresie azjatyckich zorganizowanych grup przestępczych”*.

5.1.5. Współpraca z szefem CBA

GIIF otrzymał z CBA 6 wniosków dotyczących 46 podmiotów oraz 6 informacji przekazanych na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy, które dotyczyły 12 podmiotów.

Współpraca z przedstawicielami CBA utrzymywała się na podobnym poziomie, jak miało to miejsce w 2010 r., choć należy podkreślić, że GIIF współpracował z przedstawicielami CBA i przedstawicielem jednostki organizacyjnej prokuratury w największej z dotychczas ujawnionych spraw dotyczących przestępstw korupcyjnych na terenie kraju.

Przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej przeprowadzili 1 spotkanie szkoleniowe w dniu 14 lipca 2011 r. dla pracowników CBA, w szczególności w zakresie typologii transakcji, metod prania pieniędzy, zawiadomień otrzymywanych z instytucji obowiązanych i jednostek współpracujących oraz wymiany informacji.

5.1.6. Współpraca z szefem KCIK

W 2011 r. Generalny Inspektor współpracował z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych (KCIK). Poza przekazanymi z urzędu informacjami kryminalnymi (liczba rejestracji – 980), GIIF odpowiadał na zapytania KCIK (125 zapytań). W związku z nimi

dokonano sprawdzeń w systemie informatycznym Generalnego Inspektora (SI*GIIF), w zakresie 3013 podmiotów. Spośród nich 750 wskazano jako te, które wystąpiły w prowadzonych postępowaniach analitycznych.

Do Szefa KCIK skierowano natomiast w 2011 r. 2177 zapytania o informacje, w tym 1 802 wystąpienia do podmiotów zobowiązanych o uzupełnienie informacji kryminalnych (w szczególności do organów policji).

5.1.7. Inne informacje

Zwalczanie proliferacji

W roku 2011 GIIF aktywnie angażował się w działania mające na celu przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia, w tym w szczególności przeciwdziałanie finansowaniu tego procederu.

Należy podkreślić, że przedstawiciele GIIF uczestniczyli aktywnie w posiedzeniach Międzyresortowego Zespołu do spraw Zapobiegania Nielegalnemu Rozprzestrzenianiu Broni Masowego Rażenia i Implementacji „Inicjatywy Krakowskiej” – Proliferation Security Initiative (PSI), organizowanym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Ponadto przekazywali informacje i uwagi dla przedstawicieli MSZ uczestniczących w międzynarodowych konferencjach i seminariach dotyczących zwalczania proliferacji broni masowego rażenia.

Generalnie, w obecnym stanie prawnym GIIF może podejmować bezpośrednie działania w powyższym zakresie w sytuacjach, gdy działania podmiotów zajmujących się proliferacją lub jej finansowaniem wiązać się będą z podejrzeniem popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. W takich przypadkach GIIF może wykorzystywać swoje ustawowe uprawnienia, m.in. wstrzymując transakcje czy dokonując blokady rachunków.

GIIF może również podejmować odpowiednie działania we współpracy z konkretnymi organami zajmującymi się bezpieczeństwem państwa, na ich pisemny i uzasadniony wniosek, w trybie i na zasadach określonych w art. 32 i 33 ustawy. W 2011 r. nie otrzymano jednak wniosków w tym zakresie, jak również nie podejmowano ustawowych działań określonych w art. 33 ust. 3 ustawy.

Współpraca z BOM

Rok 2011 był kolejnym rokiem współpracy z Wydziałem ds. Odzyskiwania Mienia Biura Kryminalnego KGP (BOM), w szczególności w zakresie wymiany informacji oraz szkoleń prowadzonych dla funkcjonariuszy policji, dotyczącej tematyki zabezpieczania środków majątkowych pochodzących z przestępstw.

Dodatkowo, w październiku 2011 r., przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej wziął udział w 4. Ogółouropejskiej Konferencji Wysokiego Szczebla poświęconej Biurom Odzyskiwania Mienia, zatytułowanej „*Skuteczne wykrywanie i identyfikacja na terenie Europy korzyści majątkowych pochodzących z przestępstwa*”.

5.2. Działalność szkoleniowa

Przedstawiciele GIIF aktywnie uczestniczyli w spotkaniach dotyczących tematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, prowadząc szkolenia

i prelekcje lub aktywnie włączając się w dyskusję na spotkaniach, na które byli zapraszani jako goście:

- w dniu 04 marca 2011 r. – na zaproszenie Narodowego Banku Polskiego – przeprowadzenie szkolenia w zakresie wykonywania przez przedstawicieli NBP zadań określonych w ustawie,
- w dniu 31 marca 2011 r. – udział i prelekcje w zorganizowanym w siedzibie BRE Banku SA szkoleniu w ramach Programu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, z udziałem przedstawicieli instytucji obowiązkanych,
- w dniu 01 kwietnia 2011 r. – na zaproszenie Krajowej Rady Notarialnej – przeprowadzenie szkolenia w zakresie wykonywania przez notariuszy zadań określonych w ustawie,
- w dniu 11 października 2011 r. – na zaproszenie Narodowego Banku Polskiego – przeprowadzenie szkolenia w zakresie wykonywania przez przedstawicieli NBP zadań określonych w ustawie,
- w dniu 19 października 2011 r. – udział i prelekcje w zorganizowanym w siedzibie Banku Handlowego w Warszawie SA szkoleniu w ramach Programu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, z udziałem przedstawicieli instytucji obowiązkanych,
- w dniach 05-06 grudnia 2011 r. – udział i prelekcja w międzynarodowej konferencji „*Central-Eastern Europe Fraud and Corruption Conference*” zorganizowanej w Warszawie przy udziale ACFE Polska – Stowarzyszenia Biegłych ds. Przestępstw i Nadużyć Gospodarczych.

Ponadto GIIF kontynuował dystrybucję wersji papierowej oraz wersji elektronicznej III wydania poradnika p.t. „*Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu*”, przeznaczonego wyłącznie dla przedstawicieli instytucji obowiązkanych i jednostek współpracujących, do użytku służbowego. W 2011 r. GIIF udostępnił przedstawicielom instytucji obowiązkanych 162 egzemplarze poradnika w wersji papierowej oraz 167 egzemplarzy poradnika w wersji elektronicznej, natomiast przedstawicielom jednostek współpracujących – 69 egzemplarzy poradnika w wersji papierowej i 122 egzemplarzy poradnika w wersji elektronicznej.

Należy podkreślić, że poradnik stanowi omówienie regulacji prawnych wynikających z nowelizacji przepisów ustawy z 2009 r., a ponadto jest zbiorem dotychczasowych doświadczeń GIIF i Departamentu Informacji Finansowej w zakresie realizacji przepisów ustawy.

6. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

6.1. Współpraca z Komisją Europejską

Przedstawiciele GIIF współpracują z Komisją Europejską w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (AML/CFT), uczestnicząc w pracach Komitetu ds. Zapobiegania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (zwanego też Komitetem Prewencyjnym) oraz w spotkaniach tzw. Platformy EU-FIU.

6.1.1. Komitet Prewencyjny

W 2011 r. odbyły się trzy spotkania Komitetu Prewencyjnego, podczas których omawiano m.in. następujące zagadnienia:

- kwestie związane z zieloną księgą Komisji Europejskiej w sprawie gier hazardowych oferowanych w Internecie w obrębie rynku wewnętrznego² pod kątem przepisów AML/CFT,
- bezpieczeństwo rejestrów uprawnień do emisji dwutlenku węgla z punktu widzenia AML/CFT – dyskusja dotyczyła propozycji Komisji w zakresie przepisów AML/CFT w nowym rozporządzeniu poświęconym handlowi emisji CO₂,
- przegląd *Dyrektywy 2005/60/WE w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu* (Dz. U. UE L 309 z 25.11.2005), tj. tzw. 3. dyrektywy AML/CFT – w związku z planowaną rewizją postanowień 3. Dyrektywy państwa członkowskie na prośbę Komisji Europejskiej zgłosiły swoje uwagi dotyczące stosowania jej przepisów,
- pogłębienie analizy zagadnień stosowania prawa AML/CFT w kontekście *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/110/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, zmieniającej dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylającej Dyrektywę 2000/46/WE*, (Dz. U. UE L 267 z 10.10.2009), tj. tzw. 2. Dyrektywy e-money – dyskutowano i wsparto w tym zakresie prace Połączonego Komitetu Europejskich Nadzorów Finansowych – Komitetu Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy,
- projekt decyzji Komisji Europejskiej na podstawie art. 17 *Rozporządzenia (WE) nr 1781/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. w sprawie informacji o zlecniodawcach, które towarzyszą przekazom pieniężnym* (Dz. U. UE L 345 z 8.12.2006) w odniesieniu do Danii, Wysp Owczych i Grenlandii – w minionym roku wszczęto i zakończono pisemną procedurę zaopiniowania przez Komitet decyzji,

² Więcej informacji na stronie:

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2011/online_gambling/com2011_128_pl.pdf

na mocy której transfery pieniężne pomiędzy Danią a jej terytoriami zależnymi będą traktowane jak transfery na terytorium Danii,

- problem nadzoru z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu i raportowania przez instytucje obowiązane transakcji o charakterze transgranicznym – w ramach Komitetu prowadzone były dyskusje nad dokumentem roboczym Komisji.

Dodatkowo podczas prac Komitetu Prewencyjnego dyskutowano kwestie związane z przygotowaniami do posiedzeń plenarnych FATF dotyczące rewizji 40 Zaleceń i 9 Specjalnych Zaleceń (finalizacja prac nad zmianami miała miejsce pod koniec 2011 r., natomiast w lutym 2012 r. FATF przyjął zmienione rekomendacje), przygotowań do 4. rundy wzajemnych ewaluacji FATF, a także listy krajów o wysokim ryzyku prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz monitorowania postępów tych państw i terytoriów, znajdujących się pod szczególną obserwacją FATF.

Poza ramami Komitetu państwa członkowskie zrewidowały listę krajów trzecich uznanych za posiadające ustawodawstwo AML/CFT o ekwiwalentnym do Unii Europejskiej standardzie (państw trzecich równoważnych) i opublikowały ją wraz ze wspólnym stanowiskiem nt. uznawania takich państw (ang. „common understanding”). Została ona ogłoszona na stronach internetowych Komisji Europejskiej.

6.1.2. Platforma EU - FIU

Generalny Inspektor Informacji Finansowej kontynuował regularne uczestnictwo w spotkaniach Platformy EU-FIU. W roku 2011 miały miejsce dwa spotkania, których tematyka obejmowała między innymi kwestię rewizji obecnie obowiązujących przepisów odnoszących się do współpracy pomiędzy jednostkami analityki finansowej w Unii Europejskiej, przyszłości systemu informatycznego FIU.NET, służącego do wymiany informacji pomiędzy nimi, a także współpracy z Grupą Egmont, zmianami Zaleceń FATF oraz budową systemu europejskiego „śledzenia środków należących do terrorystów”.

Dyskusja nad zagadnieniem rewizji przydatności obecnego prawa promulgowanego na poziomie UE do współpracy jednostek analityki finansowej dotyczyła zwłaszcza zmian *Decyzji Rady 2000/632/WSiSW z dnia 17 października 2000 r. dotyczącej uzgodnień w sprawie współpracy pomiędzy jednostkami wywiadu finansowego Państw Członkowskich w odniesieniu do wymiany informacji* (Dz. U. UE L 271 z 24.10.2000) Podjęto ją w wyniku głośnych wydarzeń w państwach Afryki Północnej, które zaczęły się pod koniec 2010 r. i doprowadziły do zastosowania unijnych sankcji finansowych. Platforma utworzyła w tym celu grupę roboczą ad hoc, której zadaniem było wzmocnienie współpracy unijnych jednostek analityki finansowej w obszarze poszukiwania mienia osób na eksponowanych stanowiskach politycznych z tamtego regionu, podejrzewanych o defraudację środków publicznych, a niewidniejących na oficjalnych listach ONZ i UE.

W ramach Platformy prowadzone były dyskusje nad dalszym rozwojem sieci FIU.NET oraz jej nowych funkcji w związku z przeniesieniem jej do struktur EUROPOL-u. Nowe umiejscowienie sieci nie wpłynie na jej funkcjonowanie. W bliższej perspektywie pozostanie ona w dalszym ciągu niezależna i będzie podstawowym narzędziem wymiany informacji pomiędzy europejskimi jednostkami analityki finansowej. Rozpoczęto natomiast prace nad opracowywaniem nowych zasad funkcjonowania FIU.NET.

Członkowie Platformy EU-FIU omówili kwestie współpracy z Grupą Egmont w celu ustalenia procedury wymiany informacji o prowadzonych pracach przez oba ciała, zrzeszające jednostki analityki finansowej, zwłaszcza w kontekście informacji o pracach nad zmianami zasad działania Grupy Egmont, spowodowanymi rekonstrukcją Zaleceń FATF, m.in. w odniesieniu do współpracy jednostek analityki finansowej.

Ponadto Platforma stanowiła forum, na którym poszczególne jednostki analityki finansowej, w tym GIIF, przekazywały swoje stanowiska co do możliwej budowy europejskiego systemu „śledzenia środków należących do terrorystów” (Terrorist Financing Tracking System).

W 2011 r. członkowie Platformy podjęli także dyskusję nad opracowaniem wspólnego stanowiska wobec zmian, proponowanych przez FATF w obszarze 40 Zaleceń (w szczególności zaleceń 26 i 40, dotyczących odpowiednio kwestii związanych z funkcjonowaniem jednostek analityki finansowej oraz współpracą międzynarodową).

6.1.3. Projekt Komisji Europejskiej ECOLEF

Przedstawiciele GIIF kontynuowali swoje uczestnictwo w projekcie realizowanym przez Uniwersytet w Utrechcie, poświęconym badaniom w zakresie ekonomicznej i prawnej efektywności w obszarze unijnej polityki walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, rozpoczętym w 2010 r. Badanie było przeprowadzone w ramach programu Komisji Europejskiej, pod nazwą „Prewencja i walka z przestępczością”. Przedstawiciele GIIF odpowiadali na dodatkowe kwestie, które nie były przedmiotem kwestionariusza opracowanego w 2010 r.

Projekt ten objął kolejną grupę państw, a podsumowanie wyników i prezentacja raportu końcowego są planowane na grudzień 2012 r.

6.1.4. Warsztaty Unia Europejska – Rada Współpracy Państw Zatoki na temat zwalczania finansowania terroryzmu

GIIF zorganizował wspólnie z Ministerstwem Spraw Zagranicznych warsztaty UE – Rada Współpracy Państw Zatoki - RWPZ (Gulf Cooperation Council) nt. zwalczania finansowania terroryzmu. Miały one miejsce w Warszawie w dniach 22-23 listopada 2011 r. jako wydarzenie sprawowane przez Polskę Prezydencji w Radzie UE. Po raz ostatni warsztaty tego typu odbyły się w 2009 r. w trakcie prezydencji czeskiej.

GIIF, dzięki koordynacji Stałego Przedstawicielstwa Polskiego przy Unii Europejskiej i Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ), uzgodnił ze stroną RWPZ tematykę, która zyskała aprobatę zaangażowanych państw Zatoki oraz państw członkowskich UE.

Współprzewodniczenie warsztatom przez Polskę i Zjednoczone Emiraty Arabskie, występujące jako prezydencja RWPZ, pozwoliło na otwartą dyskusję 110 delegatów z 26 państw, w tym wszystkich członków RWPZ (warsztaty cieszyły się rekordową jak dotąd frekwencją), na temat wykonywania specjalnych zaleceń FATF dot. przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu – w obszarze transferów funduszy (FATF SR VII) i przewozu gotówki (FATF SR IX), a także reżimu sankcji ONZ (rezolucji 1267, 1988 i 1989), a także wymianę doświadczeń w zwalczaniu terroryzmu oraz jego finansowania i determinant.

Konkretne efekty przyniosła dyskusja panelowa na temat ram przedmiotowej współpracy UE-RWPZ, w wyniku której osiągnięto deklarację o zacieśnianiu współpracy w dziedzinie

zwalczania finansowania terroryzmu pomiędzy Unią Europejską oraz Radą Współpracy Państw Zatoki, przewidującą m. in. wprowadzenie określonych rozwiązań instytucjonalnych zarówno dla cyklicznych spotkań, jak i roboczych kontaktów ekspertów, co jest nowością w dotychczasowych dwustronnym stosunkach.

Prezydencja Polska (a w związku z tym i GIIF) otrzymała nieoficjalnie wysoką ocenę warsztatów jeszcze przed ich zakończeniem, zarówno od ESDZ, Biura Europejskiego Koordynatora do Walki z Terroryzmem, Komisji Europejskiej, jak i z Sekretariatu RWPZ i Zjednoczonych Emiratów Arabskich (prezydencji).

6.2. Komitet MONEYVAL

W 2011 r. przedstawiciele GIIF, wraz z przedstawicielami Komisji Nadzoru Finansowego oraz Prokuratury Generalnej, uczestniczyli w pracach Komitetu MONEYVAL (Rada Europy).

W 2011 r. Komitet MONEYVAL kontynuował ewaluację narodowych systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu swoich członków (ang. AML/CFT). Na posiedzeniach plenarnych omówiono 11 raportów postępu w ramach 3. rundy ewaluacji oraz 5 raportów z 4. rundy ewaluacji.

Komitet MONEYVAL kontynuował monitoring państw, których systemy AML/CFT wykazały dużą liczbę ocen oznaczających niezgodność (NC, od ang. “non compliant”) lub częściową zgodność (PC, od ang. “partially compliant”) z Zaleceniami FATF. Prace na forum Komitetu MONEYVAL w odniesieniu do tych państw koncentrowały się na wskazaniu efektywnych i możliwych do realizacji rozwiązań mających przyspieszyć podejmowanie przez te kraje dalszych działań dostosowawczych do międzynarodowych norm w sferze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

W stosunku do państw, które nie podjęły skutecznych reform swoich systemów AML/CFT zastosowano wymóg regularnego raportowania na temat postępów we wdrażaniu rekomendowanych reform w ramach procedury podnoszenia poziomu zgodności (CEP – ang. „Compliance Enhancing Procedure”). W 2011 r. w ramach wspomnianej procedury CEP monitorowano następujące jurysdykcje: Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Albania, Mołdowa, Ukraina i Macedonia.

Na wniosek Cypru podjęto dyskusję nad kwestią uzyskania przez państwa członkowskie MONEYVAL statusu państw trzecich równoważnych w ramach UE. Sekretariat MONEYVAL przygotował wstępny dokument z analizą państw członkowskich, które w chwili obecnej spełniają kryteria wskazane w unijnym dokumencie Common Understanding between Member States on third country equivalence under the AMLD (Directive 2005/60/EC). W związku z zainteresowaniem tą kwestią państw nie będących członkami UE, Sekretarz Generalny MONEYVAL został zaproszony przez przedstawicieli KE do udziału w posiedzeniu Komitetu Prewencyjnego w styczniu 2012 r.

Podczas 37. plenarnego posiedzenia Komitetu MONEYVAL, które odbyło się w grudniu 2011 r., Polska wzięła udział w ewaluacji Azerbejdżanu jako tzw. sprawozdawca („rapporteur country”) raportu postępu przygotowanego przez Azerbejdżan, w odniesieniu do kluczowych zaleceń FATF („Key Recommendations”). Delegacja polska po analizie przedstawionego raportu wykazała znaczący postęp tego państwa w dostosowaniu przepisów krajowych do kluczowych zaleceń FATF. Dodatkowo, w celu wyjaśnienia niektórych kwestii wątpliwych, delegacja przygotowała katalog pytań do przedstawicieli Azerbejdżanu, w obszarze finansowym, prawnym, organów ścigania oraz współpracy międzynarodowej, na które strona azerbejdżańska przedstawiła wyczerpujące odpowiedzi. Sekretariat MONEYVAL

przygotował analizę postępu Azerbejdżanu pod kątem implementacji głównych zaleceń FATF („Core Recommendations”), która, podobnie jak analiza zaleceń kluczowych, wskazała na znaczący postęp tego kraju w dostosowaniu przepisów do wspomnianych zaleceń FATF. Drugi raport postępu Azerbejdżanu został pozytywnie zaopiniowany przez Polskę i przyjęty decyzją posiedzenia plenarnego Komitetu MONEYVAL. Raport został opublikowany na stronie Rady Europy.

Ponadto w trakcie ww. posiedzenia Komitetu MONEYVAL w ramach przeprowadzonych wyborów do Biura MONEYVAL, na jego członka wybrano przedstawiciela GIIF. Wspólnie z czterema pozostałymi członkami Biura, reprezentującymi inne delegacje krajowe, będzie on odpowiedzialny za kwestie koordynacji prac Komitetu.

W ramach ustalania planu działań Komitetu MONEYVAL na rok 2012 r. podjęto decyzję o rozpoczęciu ewaluacji polskiego systemu AML/CFT w ramach 4. rundy ewaluacyjnej. Wizytę ewaluatorów („on-site visit”) zaplanowano w Polsce na przełomie maja i czerwca 2012 r.

Generalny Inspektor Informacji Finansowej współpracował z Komitetem MONEYVAL również w zakresie rozpoznawania typologii przestępstw i praktyki administracyjnej w zwalczaniu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Obydwa te aspekty zostały objęte projektami typologicznymi poświęconymi procedurom wstrzymywania podejrzanych transakcji, monitorowania rachunków bankowych oraz diagnozie zagrożeń AML/CFT w handlu w gospodarkach opartych na pieniądzu. Udział przedstawicieli GIIF w grupach typologicznych, opracowujących wspomniane kwestie na warsztatach w Tel Awiwie w listopadzie 2011 r., umożliwił również wzmocnienie kontaktów roboczych z innymi jednostkami analityki finansowej.

6.3. WSPÓŁPRACA NA FORUM ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH

6.3.1. Grupa Egmont

Polska jednostka analityki finansowej (PJAF) uczestniczyła w pracach Grupy EGMONT, biorąc m.in. udział w posiedzeniu plenarnym szefów jednostek analityki finansowej oraz spotkaniu grup roboczych – operacyjnej i prawnej. Zgłosiła też swoje uczestnictwo w projektach typologicznych realizowanych przez grupę operacyjną, których celem jest analiza możliwości współpracy pomiędzy jednostką analityki finansowej (FIU – Financial Intelligence Unit) a jednostką odzyskiwania mienia (ARU – Asset Recovery Unit) oraz wkładu FIU w zwalczanie korupcji.

Istotnym punktem dyskusji prowadzonej w ubiegłym roku na forum Grupy EGMONT były kwestie wzmocnienia wymiany informacji w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Na posiedzeniu plenarnym w Armenii został zaproponowany projekt rezolucji szefów FIU w tej sprawie, który podkreślił pierwszoplanową rolę przepływu informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej, jako organami ściśle powołanymi do przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu

Wzorem lat ubiegłych, PJAF przygotowała szereg swoich wkładów do kwestionariuszy typologicznych oraz innych dokumentów, będących przedmiotem dyskusji i uzgodnień na forum Grupy EGMONT. Ponadto, z uwagi na prace prowadzone przez FATF, poświęcone rewizji 40 Zaleceń i 9 Zaleceń Specjalnych, również dyskutowanych w ramach tej

organizacji, odniosła się do kwestii związanych ze zmianami Zaleceń 26 i 40, w obszarach odnoszących się do jednostki analityki finansowej, jej formy, roli i zadań, a także współpracy międzynarodowej.

Przedstawiciele GIIF opracowali na potrzeby Grupy EGMONT informację poświęconą polskiej jednostce analityki finansowej – jej strukturze, zadaniom i działalności w zakresie walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Taką informację każdy członek tej organizacji przygotowuje raz na dwa lata.

Wiele spraw poruszanych na forum Grupy EGMONT ma istotne znaczenie dla PJAF. Tym samym, dzięki udziałowi w pracach tej organizacji, GIIF ma możliwość ściślejszej współpracy z jednostkami z całego świata, działającymi w obszarze przeciwdziałania i zwalczania przestępczości finansowej.

6.3.2. Grupa specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF)

Dzięki stowarzyszonemu członkostwu MONEYVAL w FATF oraz w związku z uczestnictwem w Komitecie Prewencyjnym, wzorem lat wcześniejszych, również w ubiegłym roku GIIF otrzymał do wiadomości bądź zaopiniowania wiele dokumentów dotyczących prac FATF. Za pośrednictwem tych gremiów przekazywał swoje odpowiedzi na pytania bądź kwestionariusze FATF, w szczególności w odniesieniu do planowanych zmian 40 Zaleceń i 9 Zaleceń Specjalnych, jak też jurysdykcji, które posiadają strategiczne uchybienia w systemie AML/CFT.

GIIF poinformował organy administracji publicznej, stosowne organy nadzoru oraz stowarzyszenia i związki branżowe, jak też umieścił na swej stronie internetowej informację o przyjętych w 2011 r. przez FATF oświadczeniach, dotyczących jurysdykcji posiadających strategiczne uchybienia w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

6.3.3. Grupa Euroazjatycka ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (EAG)

Grupa EAG jest regionalną organizacją posiadającą status członka stowarzyszonego z FATF i działającą na podobnych jak FATF zasadach (tzw. FATF-style Regional Body – FSRB). Zrzesza na prawach członków 9 państw (Białoruś, Chiny, Indie, Kazachstan, Kirgizję, Rosję, Tadżykistan, Turkmenistan oraz Uzbekistan).

Polska jednostka analityki finansowej od 2007 r. posiada status obserwatora w grupie EAG. Celem uczestnictwa Polski w EAG jest uzyskanie bliższych kontaktów z państwami członkowskimi EAG oraz wykazanie zainteresowania współpracą na forum FSRB, a co za tym idzie – pracami w ramach FATF.

W 2010 r. Grupa przekształciła się w formalną organizację międzynarodową. Pismem z dnia 23 września 2011 r. Polska potwierdziła swój udział w pracach EAG na prawach obserwatora. Oprócz Polski status obserwatora w Grupie potwierdziło 11 państw i 17 organizacji międzynarodowych, a swoje członkostwo – 9 wyżej wymienionych państw.

Na początku swojej współpracy z EAG Polska aktywnie włączyła się w działania realizowane przez Grupę, wspierając między innymi pomocą ekspercką (techniczno-prawną) państwa zrzeszone w ramach EAG. W ubiegłym roku polska jednostka analityki finansowej uczestniczyła w pracach EAG poprzez opracowywanie kwestionariuszy typologicznych.

6.4. Współpraca dwustronna

6.4.1. Wymiana informacji z zagranicznymi FIUs

W 2011 r. GIIF otrzymał 191 wniosków od zagranicznych jednostek analityki finansowej z prośbą o udzielenie informacji dotyczących 820 podmiotów. W poprzednich latach liczba zagranicznych wniosków oscylowała wokół 100. W roku 2011 nastąpił istotny wzrost liczby zagranicznych zapytań – Generalny Inspektor Informacji Finansowej otrzymał ich o ponad 87% więcej i dotyczyły one ponad dwukrotnie większej liczby podmiotów niż w roku poprzednim.

GIIF najwięcej wniosków otrzymał od jednostek z następujących państw:

- Luksemburga – 32 wniosków;
- Belgii – 17 wniosków;
- Wielkiej Brytanii – 16 wniosków;
- Słowacji – 15 wniosków;

Znaczny wzrost liczby zapytań i liczby podmiotów, których zapytania dotyczą, zanotowano w przypadku Wielkiej Brytanii i Słowacji. Duża liczba zapytań i podmiotów z Luksemburga wiąże się z aktywnością FIU tego kraju w zakresie przekazywania informacji oraz zapytań dotyczących prawdopodobnie polskich obywateli (dane często są fikcyjne) wykorzystujących alternatywne do bankowych systemy płatności. Niemal $\frac{3}{4}$ wszystkich zapytań pochodziła w 2011 r. z FIU krajów Unii Europejskiej. Współpraca pomiędzy FIU krajów Unii uregulowana jest – poza porozumieniami dwustronnymi – na poziomie unijnym i wyraźne są tendencje do zacieśniania tej współpracy. To tłumaczyć może obserwowany skokowy wzrost liczby zapytań. Zwłaszcza w połączeniu z coraz większym naciskiem kładzionym przez organizacje międzynarodowe na rozwijanie współpracy pomiędzy FIU z różnych krajów.

Z drugiej strony, w połączeniu z rozszerzaniem zakresu informacji wymienianych z FIU w ramach Unii Europejskiej, znaczący wzrost liczby zapytań zagranicznych wymusza zapewnienie odpowiednich zasobów dla realizacji wniosków zagranicznych FIU (dla przykładu – liczba podmiotów z zapytań zagranicznych FIU była w 2011 r. porównywalna z liczbą zapytań o podmioty skierowanych do GIIF przez organy kontroli skarbowej lub przez wszystkie jednostki policji).

Do zagranicznych jednostek GIIF skierował 171 wniosków dotyczących 529 podmiotów. W porównaniu do 2010 r. odnotowano wzrost liczby zapytań aż o 45%. O ile w dwóch poprzednich latach najwięcej wniosków przekazano do jednostki niemieckiej, to w 2011 r. najczęściej zapytania kierowano do Wielkiej Brytanii i Cypru. Wśród jednostek, do których GIIF przesłał najwięcej wniosków, wymienić należy następujące państwa:

- Wielka Brytania – 16 wniosków;
- Cypr – 16 wniosków;
- Łotwa – 15 wniosków;
- Niemcy – 13 wniosków;
- Czechy – 11 wniosków;
- Rosja – 10 wniosków
- Włochy – 10 wniosków;

- Węgry – 9 wniosków;
- Ukraina – 8 wniosków.

W przypadku Łotwy, Rosji i Ukrainy to najczęściej obywatele tych krajów dokonują transakcji, które są rejestrowane i zgłaszane są przez polskie instytucje obowiązane jako podejrzane. Natomiast polscy obywatele niejednokrotnie wykorzystują do realizacji podejrzanych transakcji spółki i firmy mające swoje siedziby w innych krajach, m.in. na Cyprze, w Niemczech i Czechach, stąd również stosunkowo liczne zapytania do jednostek tych właśnie państw.

Powyższe dane wskazują na wyraźną intensyfikację wymiany informacji w sprawach z zakresu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu pomiędzy jednostkami analityki finansowej, w szczególności z obszaru Unii Europejskiej. Jednak w kontaktach z zagranicznymi jednostkami coraz większy nacisk kładziony jest nie tylko na sam przepływ informacji, lecz również na wspólną analizę konkretnych spraw i podejmowanie koordynowanych działań zmierzających do bardziej skutecznego ograniczania zjawiska prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Doskonałym przykładem udanej współpracy polskiej i czeskiej jednostki była sprawa, gdzie w działania zaangażowane były również jednostki prokuratur, organów ścigania i skarbowych z obu krajów. Sprawna koordynacja działań zaowocowała zabezpieczeniem w obu krajach środków pieniężnych o łącznej wartości prawie 80 mln zł, pochodzących z działalności prowadzonej na szkodę Skarbu Państwa.

W innym przypadku szybka wymiana informacji pomiędzy kilkoma europejskimi jednostkami analityki finansowej pozwoliła Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej na podjęcie decyzji o blokadzie środków w wysokości prawie 200 tys. EUR, a polskim organom ścigania – na zatrzymanie osób posługujących się sfałszowanymi dokumentami wykorzystanymi do otwarcia rachunków w kilku krajach i transferu przez nie środków pochodzących z przestępczej działalności.

6.4.2. Porozumienia o współpracy

Dla stworzenia podstaw szerszej współpracy międzynarodowej Generalny Inspektor Informacji Finansowej kontynuował w 2011 r. proces analizy potrzeb zawarcia nowych porozumień międzynarodowych w zakresie wymiany informacji finansowej.

Podstawowym instrumentem współpracy GIIF z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej są dwustronne porozumienia o współpracy („memoranda of understanding”). Inną podstawą prawną kooperacji z jednostkami analityki finansowej z krajów UE jest *Decyzja Rady UE nr 2000/642/JHA z dnia 17 października 2000 r. w sprawie zasad współpracy pomiędzy jednostkami analityki finansowej państw członkowskich w odniesieniu do wymiany informacji*. Współpraca na bazie ww. umów i decyzji odpowiada postanowieniom *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, sporządzonej w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.* (Dz. U. z 2008 r. Nr 165 poz. 1028).

Głównymi przesłankami ww. kooperacji wynikającymi z powyższych podstaw są:

- zasada wzajemności,
- wykorzystanie informacji do celów analitycznych na poziomie jednostki analityki finansowej,

- uzasadnienie zapytania nawiązujące do podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
- przekazywanie posiadanych informacji bądź dokumentów stronie trzeciej lub ich użycie w innych celach niż wskazanych powyżej tylko za pisemną zgodą jednostki analityki finansowej, od której je otrzymano,
- jednostka analityki finansowej nie jest zobowiązana do udzielenia informacji, jeśli w sprawie wszczęto postępowanie sądowe.

Zakres otrzymywanych i udostępnianych informacji, zwłaszcza informacji dodatkowych, jest uzależniony każdorazowo od zakresu zapytania i zgodności z podstawowymi zasadami prawa krajowego.

Efektem ww. procesu określenia potrzeb współpracy zagranicznej w 2011 r. było podpisanie kolejnych 9 porozumień o współpracy w zakresie wymiany informacji dotyczących zwalczania procederu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Po podpisaniu memorandów z partnerskimi jednostkami analityki finansowej z Baliwatu Jersey, Aruby, Brytyjskich Wysp Dziewiczych, Indii, Królestwa Arabii Saudyjskiej, Saint Vincent i Grenadyn, Algierii, Jordañskiego Królestwa Haszymidzkiego i Zjednoczonych Emiratów Arabskich, liczba jednostek analityki finansowej, z którymi GIIF na podstawie porozumień dwustronnych wymienia informacje związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, wzrosła do 63.

6.5. Inne kwestie

6.5.1. Uczestnictwo w procesie negocjacyjnym pomiędzy Polską a USA

Generalny Inspektor Informacji Finansowej przygotował stanowisko w sprawie porozumienia wykonawczego do umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o statusie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych Ameryki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisanej w Warszawie dnia 11 grudnia 2009 r. (tzw. umowy SOFA-PL). Umowa, obowiązująca od 31 marca 2010 roku przewiduje, że instytucje finansowe bazy amerykańskiej na terytorium RP podlegają nadzorowi odpowiednich władz USA, a władze RP nie ponoszą odpowiedzialności za ich działalność. Jednakże procedury dotyczące identyfikacji i weryfikacji klientów, monitorowania transakcji i raportowania, mające na celu przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, stosowane zgodnie z normami międzynarodowymi, mogą być uszczegółowione w porozumieniu wykonawczym. Prace nad porozumieniem są kontynuowane, a ich zakończenie przewiduje się w 2012 roku.

6.5.2. Projekt bliźniaczy dla rumuńskiej jednostki analityki finansowej

Generalny Inspektor Informacji Finansowej we współpracy z Rumuńską Jednostką Analityki Finansowej realizował projekt bliźniaczy RO/2007-IB/JH/05 pod nazwą „Walka z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu”.

Celem projektu było wzmocnienie Rumuńskiej Jednostki Analityki Finansowej jako wiodącej instytucji w procesie otrzymywania, gromadzenia i analizy transakcji, mających związek z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.

Finansowany ze środków przejściowych Unii Europejskiej (tzw. Transition Facility) projekt, z budżetem 530 000 Euro, rozpoczął się 15 grudnia 2009 r., a zakończył 14 grudnia 2010 r.

W 2011 r., zgodnie z wymogami Komisji Europejskiej, przyjętymi dla projektów pomocy bliźniaczej, został przeprowadzony audyt projektu, a także opracowany szczegółowy raport końcowy z jego realizacji, zawierający informacje o wykonanych zadaniach, osiągniętych celach a także wydatkowanych środkach. Raport został przyjęty przez organy rumuńskie, odpowiedzialne za nadzór nad projektami unijnymi.

6.5.3. Pomoc techniczna dla państw trzecich

GIIF przywiązuje dużą wagę do procesu budowania sprawnie funkcjonującego międzynarodowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu, dlatego też angażuje się w działania mające na celu wymianę doświadczeń w tym obszarze z innymi jednostkami analityki finansowej, jak również innymi organami zajmującymi się zwalczaniem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

W ramach tych działań, w kwietniu 2011 r. Departament Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów ze wsparciem Ministerstwa Spraw Zagranicznych zorganizował wizytę studyjną dla przedstawicieli administracji Gruzji, Mołdawii i Azerbejdżanu. Wizyta realizowana była w ramach programu Partnerstwo Wschodnie i finansowana ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Goście reprezentowali instytucje finansowe, organy ścigania, jednostki analityki finansowej, służby bezpieczeństwa oraz inne instytucje odpowiedzialne za kwestie zwalczania finansowania terroryzmu w wymienionych państwach. Działania polskich organów w obszarze walki z terroryzmem i jego finansowaniem, na zaproszenie Departamentu Informacji Finansowej, zaprezentowali przedstawiciele Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Centrum Antyterrorystycznego, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Prokuratury Generalnej, Biura Odzyskiwania Mienia i Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji oraz Straży Granicznej. Przedstawiciele GIIF zaprezentowali podczas spotkania polską jednostkę analityki finansowej, omawiając rolę i zadania komórek analitycznych w PJAF, wykorzystywane narzędzia analityczne, rolę w przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz zagadnienia dotyczące kontroli instytucji obowiązków.

Polska Jednostka Analityki Finansowej zorganizowała również kilka mniejszych spotkań z przedstawicielami zagranicznych jednostek analityki finansowej lub innych instytucji, zaangażowanych w zwalczanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, w celu omówienia i wymiany doświadczeń w tych dziedzinach. Między innymi, w Departamencie Informacji Finansowej goszczono przedstawicieli Wielkiej Brytanii oraz Peru.

Ponadto PJAF aktywnie działała na rzecz zaangażowania się w projekty pomocowe dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz Azji Centralnej. W kolejnych latach możliwa jest kontynuacja działań na rzecz tych krajów.

7. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

7.1. Udział w pracach legislacyjnych Unii Europejskiej

Generalny Inspektor Informacji Finansowej brał czynny udział w pracach legislacyjnych dotyczących szczególnych środków ograniczających, które toczyły się na forum Unii Europejskiej w 2011 r. Impulsem tych prac były bieżące wydarzenia na arenie międzynarodowej. W ich ramach w UE opracowywano akty prawne, tj. decyzje Rady zgodnie z art. 29 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz rozporządzenia Rady zgodnie z art. 215 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), nakładające szczególne środki ograniczające na określone państwa w związku z eskalacją konfliktów wewnętrznych, nieprzestrzeganiem standardów dotyczących praw człowieka, czy też intensyfikacją działań związanych z produkcją broni masowej zagłady. W powyższym zakresie GIIF brał również udział w opiniowaniu propozycji legislacyjnych zgłaszanych przez poszczególne państwa członkowskie w toku prac na forum Unii Europejskiej, a także przygotowywał stanowiska na potrzeby instytucji krajowych.

Przedmiotem analizy i stanowisk GIIF były projekty aktów prawnych przewidujące wprowadzenie nowych lub modyfikację obowiązujących środków ograniczających w odniesieniu do osób, grup lub podmiotów w związku z sytuacją w Afganistanie, Republice Białorusi, Egipcie, Tunezji, Libii, Republice Gwinei, Wybrzeżu Kości Słoniowej, Islamskiej Republice Iranu, Bośni i Hercegowinie, Syrii, Sudanie, w zakresie, w jakim projektowane rozwiązania odnosiły się do mechanizmu zamrożenia funduszy podmiotów wskazanych w załącznikach do tych aktów prawnych, zakazu udostępniania funduszy takim podmiotom, a także do innych ograniczeń o charakterze finansowym.

7.2. Udział w spotkaniach dotyczących środków ograniczających

W trakcie sprawowania przez Polskę przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej przedstawiciel GIIF, na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych wziął udział w 4 posiedzeniach Grupy Radców ds. Stosunków Zewnętrznych poświęconych sankcjom międzynarodowym (Grupa RELEX/Sankcje). Przedmiotem posiedzeń była analiza 5 propozycji zgłoszonych przez Francję, które dotyczyły modyfikacji dokumentu „*Wytyczne w sprawie stosowania i oceniania środków ograniczających (sankcji) w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE*”. Celem francuskiej inicjatywy było wprowadzenie w przedmiotowym dokumencie standardowego brzmienia klauzul derogacyjnych, które pozwoliłyby w określonych okolicznościach na wyłączenie lub ograniczenie stosowania tych środków. Wypracowane i uzgodnione przez państwa członkowskie standardowe brzmienie przepisów wskazanych w Wytycznych stanowi wzorzec, który ma następnie zastosowanie do wszystkich projektowanych aktów prawnych przewidujących szczególne środki ograniczające.

Ponadto przedstawiciel GIIF wziął udział w posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. Sankcji Międzynarodowych, którego tematyka dotyczyła przygotowań przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej, a także szczególnych środków ograniczających w stosunku do Islamskiej Republiki Iranu oraz transliteracji danych identyfikacyjnych podmiotów objętych sankcjami w aktach prawnych. Przedstawiciele GIIF wzięli również udział w spotkaniu z senatorami działającymi w Polsko-Irańskiej Grupie Parlamentarnej, którego celem było

omówienie środków ograniczających w stosunku do Islamskiej Republiki Iranu i wpływu tych ograniczeń na polskich przedsiębiorców.

W związku z sytuacją międzynarodową i wprowadzonymi środkami ograniczającymi w stosunku do Egiptu i Libii miały również miejsce spotkania z przedstawicielami Ambasady Egiptu, Ambasady Włoch oraz Ambasady Stanów Zjednoczonych, których celem było przedstawienie stosowania środków ograniczających wynikających z przepisów Unii Europejskiej.

Przedmiotem dyskusji zarówno z przedstawicielami Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, jak i zagranicznymi partnerami GIIF były też kwestie związane ze stosowaniem sankcji w odniesieniu do podmiotów z Białorusi.

7.3. Inne kwestie

W 2011 r. GIIF otrzymał od instytucji obowiązanych 11 wniosków o autoryzację transakcji na podstawie art. 21 *Rozporządzenia Rady (UE) nr 961/2010 z dnia 25 października 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 423/2007* (Dz. Urz. UE seria L, nr 281, s. 1). Sankcje finansowe nałożone na Islamską Republikę Iranu przepisami rozporządzenia obejmują – poza zamrożeniem funduszy określonych podmiotów czy zakazem udostępniania – również inne ograniczenia o charakterze finansowym. Do takich ograniczeń należy obowiązek uprzedniej autoryzacji każdej transakcji na rzecz i od osób, podmiotów i organów z Iranu, powyżej lub o równowartości 40 000 EUR. Działania te służą realizacji głównego celu przedmiotowej regulacji, jakim jest przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia i prowadzeniu działań z tym związanych przez Islamską Republikę Iranu. Z uwagi na brak na gruncie prawa krajowego centralnego organu, którego kompetencje ustawowe dotyczyłyby wyłącznie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu broni masowej zagłady i który mógłby pełnić rolę wiodącą w zakresie realizacji obowiązków wynikających z rozporządzenia, w komunikacie umieszczonym w listopadzie 2010 r. na stronie internetowej Ministerstwa Finansów wskazano, że wnioski o autoryzację należy kierować do GIIF. Z uwagi na fakt, że przeciwdziałanie proliferacji wykracza poza kompetencje ustawowe GIIF, rozwiązanie to można uznać za mechanizm tymczasowy, który będzie stosowany do czasu kompleksowego uregulowania tej kwestii na gruncie prawa krajowego.

8. DZIAŁALNOŚĆ LEGISLACYJNA

8.1. Rozporządzenia wykonawcze

Departament Informacji Finansowej prowadził prace nad założeniami i projektem rozporządzenia Ministra Finansów, którego wydanie wymagane jest przez art. 13 *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2010r. Nr 46, poz. 276, ze zm.). W trakcie tych prac przekazano do uzgodnień międzyresortowych projekt rozporządzenia. Na bazie analizy licznych uwag zgłoszonych do projektu oraz przeprowadzonych dodatkowo konsultacji społecznych z przedstawicielami instytucji obowiązanych w celu określenia zasad wdrożenia trybu i formy gromadzenia i przekazywania informacji przez instytucje obowiązane, w grudniu 2011 r. przygotowywano nowy projekt *rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie określenia sposobu przekazywania informacji Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej*.

8.2. Działania legislacyjne

W 2011 r. poddano analizie liczne akty prawne, których projektodawcami były inne organy. W zakresie kompetencji GIIF zgłoszone zostały uwagi oraz propozycje rozwiązań legislacyjnych do m.in. projektu *rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu wymiany informacji między punktem kontaktowym oraz podmiotami uprawnionymi a organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej*, stanowiącego przepisy wykonawcze do *ustawy o wymianie informacji z organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej* (Dz. U. Nr 230, poz. 1371), projektu założeń do projektu *ustawy o cudzoziemcach*, a także zmian legislacyjnych do *ustawy o usługach płatniczych*. W powyższym zakresie przedstawiciele GIIF wzięli udział również udział w konferencjach uzgodnieniowych organizowanych przez projektodawców.

8.3. Inne działania

W dniach 7-8 marca 2011 r. miała miejsce III Konferencja Stron Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, sporządzonej w Warszawie dnia 16 maja 2005 r. Konwencja ta podpisana i ratyfikowana przez Polskę, weszła w życie w dniu 1 maja 2008 r. Przedmiotem Konferencji Stron Konwencji, w której uczestniczył przedstawiciel GIIF, była dyskusja dotycząca m.in. prawa głosu przysługującego Unii Europejskiej, omówienie projektu raportu z ewaluacji Albanii, reprezentowania Stron Konwencji w Komitecie MONEYVAL, a także rewizja standardów FATF i ich wpływ na realizację obowiązków wynikających z Konwencji.

GIIF opracował również stanowisko w zakresie dotyczącym wniosku o wydanie przez Trybunał Sprawiedliwości UE orzeczenia w trybie prejudycjalnym w zakresie interpretacji art. 22 ust. 2 *Dyrektywy 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu* (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2005, str.15), który został wniesiony przez Królestwo Hiszpanii.

.....
Generalny Inspektor Informacji Finansowej